

”TYTÖT MENKÄÄ JONOON”

Yleisurheiluohjaajien asenteita, mielipiteitä ja käytänteitä sukupuol-
ten tasa-arvosta lapsia ja nuoria ohjatessa

Lindroos Anni
Ylinen Inka

Opinnäytetyö
Liikunta ja vapaa-aika
Liikunnanohjaaja (AMK)

2022

Liikunta ja vapaa-aika
Liikunnanohjaaja (AMK)

Tekijät	Anni Lindroos Inka Ylinen	Vuosi	2022
Ohjaaja(t)	Teemu Niemelä		
Toimeksiantaja	Seta ry		
Työn nimi	”Tytöt menkää jonoon – Yleisurheiluohjaajien asenteita, mielipiteitä ja käytänteitä sukupuolten tasa-arvosta lapsia ja nuoria ohjatessa		
Sivu- ja liitesivumäärä	51 + 9		

Opinnäytetyön tarkoitus oli kartoittaa yleisurheiluohjaajien asenteita, arvoja, mielipiteitä ja käytäntömalleja sukupuolten tasa-arvosta heidän ohjatessaan 7–17-vuotiaita lapsia ja nuoria. Selvitimme kuinka usein ohjaajat miettivät tasa-arvoon liittyviä asioita, ovatko he tehneet jotain tasa-arvoa edistävää toimintaa seurassaan ja millaisena ohjaajat kokevat oman sukupuolitietoisuutensa.

Tutkimuksia sukupuolten tasa-arvosta liikunnan parissa on tehty erittäin vähän, joten tavoitteena työllämme oli toimia keinona edistää sukupuolten tasa-arvoa ja tuoda esiin tämänhetkinen sukupuolten tasa-arvon tila yleisurheiluseuroissa. Toimeksiantajana opinnäytetyöllemme toimi ihmisoikeusjärjestö Seta ry. Työmme tuloksia voivat hyödyntää niin toimeksiantajamme, yleisurheiluseurat kuin liikunta-alan ammattilaisetkin.

Opinnäytetyö toteutettiin määrällisenä kartoittavana tutkimuksena. Aineistonkeruumenetelmänä käytimme Webropol-palvelulla toteutettua kyselylomaketta. Kyselyn tuloksia analysoimme Webropolilla ja SPSS-ohjelmalla.

Kyselyyn vastasi 63 yleisurheiluohjaajaa. Tuloksista ilmeni, että suurin osa piti yleisurheilua tasa-arvoisena lajina ja vastaajat kokivat heidän sukupuolitietoisuutensa hyväksi. Vastaajat pitivät kaikkia sukupuolia tasa-arvoisina, mutta vain pieni osa oli tehnyt jotain sukupuolten tasa-arvoa edistävää toimintaa seurassaan. Asenteita vertaillaessa maakuntien välillä ei löytynyt suuria eroja, kun taas ikäryhmiä vertaillaessa eroja löytyi enemmän. Vastausten perusteella nuoret ja vähemmän ohjaukokemusta omaavat ohjaajat olivat tietoisempia sukupuolten tasa-arvosta ja nuorin ikäryhmä halusi puhua enemmän tasa-arvosta seurassaan vanhempiin ikäryhmiin verrattuna. Seuroissa koulutusmahdollisuudet, toimintamallit syrjimisilanteiden ehkäisemiseksi ja kaikkien sukupuolten mahdollisuudet päästä johtotehtäviin ovat keinoja edistää sukupuolten tasa-arvoa.

Avainsanat sukupuolten tasa-arvo, sukupuolitietoisuus, sukupuoli-sensitiivisyys, yleisurheilu

Sports and Leisure Management
Bachelor of Sports Studies

Authors	Lindroos Anni Ylinen Inka	Year	2022
Supervisor	Teemu Niemelä		
Commissioned by	Seta – LGBTI Rights in Finland		
Subject of thesis	“Get in line, girls” – Athletics instructors’ attitudes, opinions and policies regarding gender equality when coaching children and adolescents		
Number of pages	51 + 9		

The purpose of this thesis was to find out what kind of values, attitudes, opinions and policies instructors have regarding gender equality when working with children and adolescents aged 7 to 17 years, in athletics. The purpose was to study how often the instructors think about gender equality, whether anything has been done to promote gender equality in athletics clubs and how the instructors define gender awareness.

In Finland, little research has been done on gender equality in physical activity and therefore the aim of this thesis was to describe the current state of gender equality in athletics clubs and to act as a means of promoting gender equality. Human rights advocacy organisation Seta was the commissioner of the thesis. The results of the research can be utilized by the commissioner, athletics clubs as well as professionals in physical education.

The quantitative method was used for studying attitudes. Data was collected using a questionnaire created with Webropol. The results of the questionnaire were analysed using Webropol and statistical software SPSS.

A total of 63 athletics instructors responded to the questionnaire. The results showed that the majority believed that athletics is an equal sport, and the respondents considered their gender awareness to be good. The respondents considered all genders to be equal, but only a few had done activities to promote gender equality in their clubs. No significant differences were found when comparing attitudes in different provinces, whereas some differences were found when comparing age groups. Young and less experienced instructors were more aware of gender equality according to the results. The youngest age group wanted to talk more about gender equality in their clubs compared to older age groups. In athletic clubs, training opportunities, policies to prevent discrimination and access to leadership positions for all genders are ways to promote gender equality.

Key words gender equality, gender awareness, gender sensitivity, athletics

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	TASA-ARVO	9
2.1	Termejä ja käsitteitä.....	9
2.2	Lainsäädäntö	11
2.2.1	Tasa-arvolaki.....	11
2.2.2	Yhdenvertaisuuslaki	12
2.2.3	Liikuntalaki	13
3	OHJAAMINEN YLEISURHEILUSSA	14
3.1	Kilpaileminen ja harrastaminen.....	15
4	TUTKIMUKSIA JA TAPAUKSIA	16
4.1	Epätasa-arvo urheilutoiminnassa.....	16
4.2	Suomen Urheiluliiton yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysely	16
4.3	Jyväskylän yliopiston Preact-hanke	17
4.4	SUEK ry:n tutkimus häirinnästä kilpaurheilussa.....	17
4.5	Sukupuolittuneet käytänteet urheilussa	18
4.6	Naiset johtoasemissa.....	18
5	TUTKIMUS	20
5.1	Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset	20
5.2	Kohderyhmä	20
5.3	Eettisyyden arviointi	21
5.4	Testikysely	22
5.5	Aineistonkeruumenetelmä ja kyselyn toteutus	22
5.6	Aineiston analysointi	23
6	TULOKSET	24
6.1	Muuttujien vertaaminen tutkimuskysymyksiin	35
7	POHDINTA	40
7.1	Havainnot tuloksista	40
7.2	Luotettavuuden ja pätevyyden arviointi.....	41
7.3	Oman työn arviointi	42
7.4	Asiantuntijuuden kehittyminen	43

8 JOHTOPÄÄTÖKSET	44
8.1 Toimenpiteitä tasa-arvon edistämiseksi	44
8.2 Jatkotutkimusehdotukset	45
LÄHTEET	47
LIITTEET	52

KÄYTETYT MERKIT JA LYHENTEET

Sukupuolten tasa-arvo	Yhdenvertaiset oikeudet, mahdollisuudet, kohtelu ja syrjimättömyys sukupuolten välillä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021)
Sukupuolietietoisuus	Tietoisuus sukupuolten moninaisuudesta ja sukupuoliin liitettyjen ennakkoluulojen tunnistamista. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021)
Sukupuolisensitiivisyys	Sukupuolietietoisuuden lisäksi aktiivista toimintaa tasa-arvon edistämiseksi (Tyttöjentalo 2021)
Sukupuolineutraalius	Termi, joka kuvaa kaikille sukupuolille soveltuvaa asiaa, joskus kuitenkin havainnoimatta lainkaan sukupuolen merkitystä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021)
Yhdenvertaisuus	Samanarvoisuuden tukeminen ihmisten välillä sukupuolesta tai mielipiteestä riippumatta (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021)

1 JOHDANTO

Suomen Urheiluliitto on yksi suurimmista lajiliitoista, joka sisältää satoja jäsenseuroja ja tuhansia yleisurheilua harrastavia lapsia ja nuoria. Yleisurheilu on laji, jossa lapsesta asti kilpaillaan sukupuolen ja iän mukaan omissa sarjoissa. Yleisurheiluseuroissa kaikenikäiset ohjaajat tavoittavat paljon lapsia ja nuoria ja samalla toimivat heille esimerkkinä.

Nykypäivänä keskustelu tasa-arvosta on monipuolistunut: pinnalla on ollut naisten ja miesten monipuolisemmat roolit sekä sukupuolistereotyyppien purku. Tasa-arvokeskustelu ylettyy muun muassa varhaiskasvatuksen ja koulumaailman pariin, ja vaikka Suomi onkin yksi edelläkävijöistä sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi, on silti vielä paljon tehtävää. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2022a.)

Suomessa sukupuoleen perustuvaa häirintää niin harrasteliikunnassa kuin kilpaurheilussakin on tutkittu vasta erittäin vähän. Suurena puutteena kansainvälisissä häirintätutkimuksissa liikunnan parissa on se, että ne ovat suurilta osin kohdistuneet vain tyttöihin ja naisiin, eivätkä tarjoa tutkimustietoa poikien ja miesten kokemuksista sukupuoleen perustuvasta tai seksuaalisesta häirinnästä. (Kokkonen 2019, 53–55.) Halusimmekin lähteä tutkimaan sukupuolten tasa-arvon tilaa yleisurheilussa, joka on Suomessa harrastajamäärältään yksi suosituimmista lajeista (Sallinen 2020). Koska aihetta on tutkittu vasta vähän liikunnan parissa, opinnäytetyömme on ajankohtainen ja uutuusarvoa antava.

Opinnäytetyömme tarkoitus on kartoittaa yleisurheiluohjaajien asenteita, arvoja, mielipiteitä ja käytäntömalleja sukupuolten tasa-arvoon liittyen. Haluamme selvittää, miten nämä asiat näkyvät yleisurheiluohjaajien ohjatessa 7–17-vuotiaita lapsia ja nuoria. Tarkastelemme muiden tasa-arvoon liittyvien tutkimusten tuloksia oman kyselymme tuloksiin verraten.

Opinnäytetyön tavoite on tuoda esiin sukupuolten tasa-arvon tämänhetkinen tila yleisurheiluseuroissa ja toimia keinona edistää sukupuolten tasa-arvoa. Opinnäytetyömme tarjoaa uutta tietoa toimeksiantajallemme Seta ry:lle, joka työllään edistää tasa-arvoa ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Opinnäytetyössä tuomme esille tasa-arvoon liittyviä termejä ja käsitteitä sekä tarkastelemme tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja liikuntaan liittyvää lainsäädäntöä Suomessa. Tuomme esille erilaisia tutkimuksia ja tapauksia sukupuolten tasa-arvoon ja liikuntaan liittyen sekä esittelemme oman kyselymme toteutusta ja tuloksia.

2 TASA-ARVO

THL:n eli Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan sukupuolten tasa-arvolla viitataan sukupuolten yhtäläisiin mahdollisuuksiin ja oikeuksiin sekä resurssien ja vallan tasapuoliseen jakautumiseen. Sukupuolten tasa-arvon edistämisestä on hyötyä, sillä se lisää hyvinvointia muun muassa vähentämällä eriarvoisuutta, kaivantamalla terveyseroja ja torjumalla sukupuolittunutta häirintää ja väkivaltaa. Tasa-arvon edistäminen koulutuksessa lieventää alojen sukupuolten mukaista jakautumista ja parantaa oppimistuloksia. Työpaikalla tasa-arvon edistäminen voi parantaa työtahokkuutta, tuottavuutta ja organisaatioiden sisäistä vuorovaikutusta. Tasa-arvon edistäminen palveluissa taas parantaa palveluiden saavutettavuutta ja kohdentumista. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021.)

Sukupuolieroja subjektiivisessa hyvinvoinnissa käsittelevässä tutkimuksessa ilmeni, että yksilöllinen pääsy resursseihin, kuten koulutukseen ja tuloon on yhteydessä subjektiiviseen hyvinvointiin niin naisilla kuin miehilläkin. Sukupuolten väliset erot subjektiivisessa hyvinvoinnissa liittyvät yhteiskunnalliseen eriarvoisuuteen. Etenkin Euroopan maissa sukupuolten tasa-arvoa pyritään edistämään työmarkkinoilla. Vaikka Euroopan maiden välillä on eroja, asenteet sukupuolten tasa-arvoa kohtaan ovat suhteellisen yhdenmukaisia. (Motel-Klingebiel, Tesch-Römer, & Tomasik 2008, 343–344.)

2.1 Termejä ja käsitteitä

Tasa-arvoon liittyvät sanat, termit ja käsitteet voidaan ymmärtää monin tavoin. Niitä käytetään eri tilanteissa eri tavoin ja ne voivat muuttua saaden uusia merkityksiä. On olemassa eri sanastoja erilaisia käyttötarkoituksia varten. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021.)

Käsitettä **sukupuoli** voidaan käyttää monessa eri yhteydessä ja se voi merkitä montaa eri asiaa. Esimerkiksi anatomiaan viitattaessa voidaan puhua biologisesta sukupuolesta, kun taas sukupulinormeista puhuessa voidaan viitata sosiaaliseen sukupuoleen. Tällä hetkellä Suomessa on olemassa vain kaksi juridista sukupuolta, joka merkitään henkilötunnukseen. Nämä kaksi sukupuolta ovat nainen ja mies. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021.)

Itsemääritys on olennaisin näkökulma sukupuoleen, sillä sukupuoli tai sukupuollettomuus on jokaisen henkilön yksilöllinen ja henkilökohtainen kokemus. Kokemus itsestä ei välttämättä pysy aina samanlaisena, vaan se voi muuttua eri elämänvaiheissa. Toisen itsemääräämisoikeutta tulisi aina kunnioittaa ja ymmärtää jokaisen olevan oman sukupuolensa paras asiantuntija. (Naisasialiitto unioni ry 2022.)

Sukupuolisensitiivisyys tarkoittaa sukupuoliin niin kulttuurisesti kuin sosiaalisestikin liitettyjen ennakkoluulojen, stereotyyppien, oletusten ja käsitysten tunnistamista arjessa. Sukupuolisensitiivisyydellä viitataan myös tietoisuuteen ja kriittiseen arviointiin sukupuolen moninaisuudesta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021.) Sukupuolisensitiivisyys on asenne, arvo, taitoa, toimintaa, tunnetta ja ajattelua: sillä korostetaan sukupuolten ainutlaatuisuutta ja kunnioitetaan jokaisen ihmisarvoa. Tietoisuuden lisäksi sukupuolisensitiivisyys on aktiivista toimintaa tasa-arvon edistämiseksi. Sukupuolisensitiivisen toiminnan tavoitteena on mahdollistaa jokaisen voivan ilmaista sukupuoltaan, suhtautua itseensä hyväksyvästi ja oppia arvostamaan itseään niin sukupuolesta, seksuaalisuudesta kuin muistakin ihmisyyden puolista riippumatta. (Tyttöjentalo 2021.)

Sukupuolitietoisuus on sukupuolisensitiivisyyden tapaan eri sukupuoliin liitettyjen oletusten, ennakkoluulojen ja stereotyyppien tunnistamista toiminnassa ja puhutavoissa. Sillä viitataan tietoisuuteen sukupuolen moninaisuudesta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021.) Sukupuolitietoisuus-termiä käytetään useimmiten opetuksen parissa, kun taas termiä sukupuolisensitiivisyys käytetään monesti varhaiskasvatuksen ja nuorisotyön parissa (Seta ry 2021).

Sukupuolineutraali on termi, joka ei erittele sukupuolta tai niiden välisiä eroja. Termiä käytetään kuvaamaan kaikille sukupuolille soveltuvaa asiaa, esimerkiksi sukupuolineutraaleja wc-tiloja. Sukupuolineutraaliutta voidaan tavoitella muun muassa kielenkäytössä. Sukupuolineutraalius voi tarkoittaa sitä, että sukupuolten välisiä eroja ja merkitystä ei oteta lainkaan huomioon. Tällainen ajattelu voi kuitenkin olla jopa syrjivää. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021.) Sukupuolineutraaliutta olisi siis hyvä edistää rakenteissa, mutta ei ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa (Karvinen 2021).

2.2 Lainsäädäntö

Suomen perustuslain mukaan ketään ei saa asettaa eri asemaan muun muassa sukupuolen, alkuperän tai iän perusteella ilman hyväksyttävää perustetta. Perustuslaki velvoittaa lisäksi edistämään sukupuolten tasa-arvoa niin yhteiskunnallisessa toiminnassa kuin työelämässäkin. Tasa-arvolaki ja yhdenvertaisuuslaki on asetettu estämään sukupuoleen perustuvaa syrjintää ja edistämään kaikkien ihmisten yhdenvertaisuutta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2022b.)

2.2.1 Tasa-arvolaki

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta eli tasa-arvolaki on asetettu edistämään naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä estämään sukupuoleen perustuva syrjintä. Lain tarkoituksena on estää syrjintä, joka kohdistuu sukupuolen ilmaisuun tai sukupuoli-identiteettiin. (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 1986/609 § 1.) Laki tuli voimaan vuonna 1987 ja siihen on tehty useita muutoksia sen jälkeen. Tasa-arvolakia sovelletaan pääosin kaikilla elämänalueilla ja kaikessa yhteiskunnallisessa toiminnassa. Tasa-arvolakiin kuuluu kolmenlaisia säännöksiä, joita ovat syrjinnän kiellot, tasa-arvon edistämissäännökset sekä tasa-arvolain valvontaa ja oikeussuojaa koskevat säännökset. Tasa-arvon edistämiseksi viranomaisten tulee arvioida toimintaansa ja luoda toimintatavat eri sukupuolten näkökulmasta. Työpaikoilla ja oppilaitoksissa tasa-arvoa edistetään esimerkiksi tasa-arvosuunnitelmien avulla. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015, 7.)

Tasa-arvolain syrjinnän yleiskiellossa kielletään sukupuoleen perustuva välitön ja välillinen syrjintä sekä seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä. Välitöntä syrjintää on naisten ja miesten asettaminen eri asemaan sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella. Välillistä syrjintää on eri asemaan asettaminen jonkin perusteen tai käytännön nojalla, jonka vaikutuksesta henkilö voi joutua syrjityksi sukupuolen perusteella. Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä taas tarkoitetaan henkilön halventamista sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun takia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015, 25.) Urheilutoiminnan osalta tasa-arvolaisissa mainitaan, että urheilutoiminnan järjes-

täminen vain toiselle sukupuolelle on sallittua siinä tapauksessa, että se on perusteltua oikeutetun tavoitteen saavuttamiseksi ja tavoitteeseen pyritään asianmukaisin keinoin (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015, 37).

Suomen Urheiluliiton sivuilla kerrotaan mitä muun muassa sukupuoleen perustuvalla häirinnällä ja kiusaamisella tarkoitetaan. SUL on antanut seuroille ohjeita häirinnän ja epäasiallisen käytöksen ennaltaehkäisyyn ja tällaisissa tilanteissa toimimiseen: esimerkiksi selkeiden käytäntöjen luominen, toisten rajojen kunnioittaminen ja kaikkien epäilyjen ottaminen vakavasti ennaltaehkäisevät häirintää. (Suomen Urheiluliitto ry 2022.)

Tasa-arvolain noudattamista valvoo yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan lisäksi tasa-arvovaltuutettu, jonka tehtävänä on antaa ohjeita ja neuvoja tasa-arvolakiin liittyen. Tasa-arvovaltuutettu voi neuvoa esimerkiksi tasa-arvosuunnittelussa ja syrjinnän kielloissa. Tasa-arvovaltuutettu voi lisäksi edistää sovintoa syrjintäasiassa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2022b.)

2.2.2 Yhdenvertaisuuslaki

Yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että kaikki ovat samanarvoisia sukupuolesta, kansalaisuudesta, mielipiteestä, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä riippumatta. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa perusoikeudet kuuluvat kaikille, eivätkä esimerkiksi henkilön ihonväri tai syntyperä saisi vaikuttaa mahdollisuuksiin saada erilaisia palveluja tai päästä koulutukseen. Suomen lainsäädännössä yhdenvertaisuuden periaate viittää syrjinnän kieltoon ja ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä. Syrjinnän kieltäviä tarkentavat yhdenvertaisuuslaki, tasa-arvolaki, rikoslaki sekä työlainsäädäntö. (Oikeusministeriö 2022.)

Vuonna 2014 asetetun yhdenvertaisuuslain tarkoituksena on ehkäistä syrjintää, edistää yhdenvertaisuutta ja tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014 § 1). Laki kieltää syrjimisen muun muassa iän, alkuperän, kielen, mielipiteen, perhesuhteiden ja seksuaalisen suuntautumisen perusteella (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014 3:8.1 §).

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta valvoo yhdenvertaisuuslain ja tasa-arvolain noudattamista yksityisessä toiminnassa ja julkisessa hallinto- ja liiketoiminnassa. Lautakunnan toimivaltaan ei kuulu yhdenvertaisuuslain valvonta työelämässä. Lautakunta antaa oikeussuojaa henkilöille, jotka ovat kokeneet tulleen syrjityksi. (Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta 2015.)

2.2.3 Liikuntalaki

Vuonna 2015 uudistetun liikuntalain tavoitteena on edistää muun muassa väestön hyvinvointia ja terveyttä, lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä, liikunnan ja huippu-urheilun rehellisyyttä ja eettisiä periaatteita sekä eriarvoisuuden vähentämistä liikunnassa. Tavoitteen toteuttamiseksi lähtökohtina tässä laissa ovat yhdenvertaisuus, tasa-arvo, terveet elämäntavat, monikulttuurisuus, yhteisöllisyys sekä kestävä kehitys. (Liikuntalaki 390/2015 § 2.)

Liikuntalain mukaan liikuntaa edistävä ja liikuntalain tavoitteen mukaisesti toimiva järjestö voi saada valtionapua edellyttäen opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksyntää. Valtionapukelpoisuuden kriteerinä on toiminnan laadun ja vaikuttavuuden lisäksi se, miten järjestö edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. (Liikuntalaki 390/2015 2:10.1–2 §.).

3 OHJAAMINEN YLEISURHEILUSSA

SUL eli Suomen Urheiluliitto on kolmanneksi suurin lajiliitto Suomessa. Suomen Urheiluliitossa on vuonna 2020 kirjattu 555 jäsenseuraa. (Seuratietokanta 2021.) Suomen Urheiluliitto on toiminut itsenäisenä lajiliittona yleisurheiluseuroille vuodesta 1931 saakka. Seurat jakautuvat 21 piirijärjestölle ympäri Suomea ja yleisurheilutoiminnassa on mukana noin 70 000 ihmistä. (Suomen Urheiluliitto ry 2021a.) Suomen Urheiluliiton 2020 vuosikertomuksen mukaan yleisurheilulisenssejä oli 22 821 (Suomen Urheiluliitto ry 2020, 4). Yleisurheilulisenssiä tarvitsee, jotta saa kilpailuluvan virallisiin yleisurheilukilpailuihin ja sen hinta vaihtelee 5–30 € välillä iän mukaan (Suomen Urheiluliitto ry 2021b). Yleisurheiluseuroja ja -harrastajia voi olla enemmänkin, koska kaikki seurat eivät ole liittyneet Suomen Urheiluliittoon eivätkä kaikki harrastajat maksa yleisurheilulisenssejä. Tätä lukua on kuitenkin mahdotonta tietää tarkkaan.

Kun tähdätään lasten ja nuorten liikunnallisten taitojen ja positiivisten kokemusten saavuttamiseen, pitää muistaa rakentavalla ja turvallisella oppimisilmapiirillä olevan iso rooli. Ohjaajan olisi hyvä olla on hyväksyvä, innostava, välittävä, kannustava, liikuntataitoja hallitseva ja itseään kehittävä. (Honkonen, Immonen & Korhonen 2018, 11.) Ohjaajien ja valmentajien rekrytointiin Suomen Urheiluliitto on tehnyt erillisiä ohjeita omille nettisivuilleen. Ohjeissa painotetaan seuratyöntekijöiden tärkeimpiä tehtäviä olevan ohjaajien ja valmentajien löytäminen, jotka ovat innostavia ja osaavia. Tämän lisäksi seuratyöntekijöiden tehtävinä on tukea ja kehittää ohjaajien ja valmentajien toimintaa. (Suomen Urheiluliitto ry 2021c.)

Suomen Valmentajat -yhdistys uutisoi vuonna 2015 Suomen Urheiluliiton valmentajayhdistyksellä olevan noin 700 jäsentä. Uutisessa kerrottiin yhdistyksen periaatteita olevan jäsenien yhteishengen, valmennustaitojen ja pätevyyden edistäminen ja yleisurheilun kehittäminen Suomessa. Jäseniksi hyväksytään 2-tason valmentajatutkinnon tai korkeamman tutkinnon omaavat valmentajat. (Suomen Valmentajat 2015.) Muitakin tutkintoja, koulutuksia ja kursseja on mahdollista suorittaa sekä yleisurheiluohjaajina voi joissakin seuroissa toimia ilman koulutusta. Muita koulutuksia valmentajatutkinnon lisäksi ovat yleisurheiluohjaajatutkinto (YT), nuorten yleisurheiluohjaajatutkinto (NYT), nuorisovalmentajatutkinto (NVT), valmentajan ammattitutkinto, valmentajan jatkokoulutus, tuomarikoulutus,

kilpailujärjestäjäkoulutus, opekoulutus sekä seurakoulutus. Suomen Urheiluliitto pitää oppimisen muotoina myös omaehtoista oppimista, kokemuksista puhumista sekä toisten opettamista. (Suomen Urheiluliitto ry 2021d.) Joka vuosi koulutetaan uusia ohjaajia ja 2020 yleisurheiluohjaajatutkinnon saivat 274 ja nuorten yleisurheiluohjaajatutkinnon 99 uutta ihmistä, joka oli kuitenkin vähemmän kuin kuutena edellisenä vuonna (Suomen Urheiluliitto ry 2020, 7).

3.1 Kilpaileminen ja harrastaminen

Kilpailukalenteri.fi-sivustolla ilmoitetaan kilpailut, joihin voi osallistua ja jotka Suomen Urheiluliitto on hyväksynyt (Kilpailukalenteri.fi 2022). Kilpailukalenteria selatessa nuorimmat sarjat ovat T/P9, T/P8 tai jopa T/P7. T/P tarkoittaa tyttöjä ja poikia. Esimerkiksi Viipurin Urheilijat -seuran useimmissa kilpailuissa nuorin sarja on T/P9 ja näihin sarjoihin voivat osallistua myös 7-vuotiaat. Seuran omissa kilpailuissa on myös omat sarjat 5- ja 7- vuotiaille tytöille ja pojille. (Viipurin Urheilijat 2021.) Seuroilla on omat käytännöt ja he usein ohjaavat nuorimpia lapsia seka-ryhmissä, mutta yleensä jo lapsilla on omat kilpailusarjat sukupuolen ja iän mukaan.

Kansainvälisen yleisurheiluliiton World Athletics:n vuonna 2022 laatimissa yleisurheilun kansainvälisissä säännöissä kilpailut on jaettu miesten, naisten ja yhteiskilpailun sarjoihin. Sekakilpailu, jossa miehet ja naiset kilpailevat samassa sarjassa on mahdollista kilpailuissa, jotka järjestetään stadionin ulkopuolella tai rajoitetusti sääntöjen sallimissa kilpailuissa, jotka järjestetään stadionilla. Tällöin miesten ja naisten tulokset tulee ilmoittaa erillisillä tuloslistoilla tai ilmaista muilla keinoilla. Sääntöjen mukaan urheilijalla on oikeus kilpailla miesten sarjan tai yhteiskilpailun kilpailuissa, jos hän on syntynyt ja hänet on tunnustettu koko elämänsä ajan mieheksi. Naisten sarjan tai yhteiskilpailun kilpailuissa saa taas kilpailla urheilija, joka on syntynyt tai tunnustettu koko elämänsä ajan naiseksi. On myös kolme sarjaa, joihin kansainvälinen yleisurheiluliitto asettaa määräykset kelpoisuuksille: miesten sarja miehille, jotka ovat korjanneet sukupuoltaan naisesta mieheksi, naisten sarja naisille, jotka ovat korjanneet sukupuoltaan miehestä naiseksi sekä naisten sarja luokituksella, joka on tarkoitettu urheilijoille, joilla on seksuaalisessa kehityksessä erilaisuutta. (World Athletics 2022, 71.)

4 TUTKIMUKSIA JA TAPAUKSIA

4.1 Epätasa-arvo urheilutoiminnassa

Urheilutoiminnassa sukupuolten välinen tasa-arvo näkyy samanlaisina mahdollisuuksina ja tasa-arvoisena kohteluna, toimintana ja asenteina. Kaikilla lapsilla pitäisi olla samanlaiset mahdollisuudet harrastaa urheilua, saada koulutettua valmennusta, osallistua harrastuksen kilpailuihin ja saada tasavertaiset palkinnot. Heikomman sukupuolen positiivinen erityiskohtelu on kuitenkin sallittua. Se sallii heikomman sukupuolen asemaa parantavien toimien käyttöä, vaikka se vaikuttaisi paremmassa asemassa olevan sukupuolen edustajien aseman heikentymiseen. (Rauste 2017, 208–214.)

Kirjassa Lasten ja nuorten urheilun oikeussäännöt käydään läpi oikeita tilanteita, joita on käsitelty Suomen oikeusjärjestelmässä. Juoksukilpailu, jossa naisille ei järjestetty omaa sarjaa vaan he joutuivat kilpailemaan miesten kanssa, joutui tasa-arvovaltuutetun käsiteltäväksi. Samassa sarjassa rahapalkinnosta kilpaillessa saattoi olla kyse tasa-arvon vastaisesta syrjinnästä, jos kilpailu oikeasti asetti naiset huonompaan asemaan voittaa. Tämän lisäksi on ollut tapauksia, jotka on nähty asettavan sukupuolet epätasa-arvoiseen asemaan harjoittelun ja palkitsemisen kannalta. (Rauste 2017, 208–213.)

4.2 Suomen Urheiluliiton yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysely

Suomen Urheiluliitto on toteuttanut yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn vuonna 2021 sekä laatinut kyselyn pohjalta yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman vuosille 2021–2023. Kysely oli tarkoitettu urheilijoille, valmentajille ja ohjaajille sekä seurojen ja SUL:n johtohenkilöille ja työntekijöille. Edellisen kerran kysely ja tasa-arvosuunnitelma laadittiin vuonna 2016. (Vuorio 2021, 1–3.) Kyselyn tuloksista ilmeni, että Suomen Urheiluliiton alainen toiminta on lähtökohtaisesti tasa-vertaista, avointa ja moniarvoista. Syrjintätapauksiin liittyen kyselyssä nousi esiin tarve selkeille toimintamalleille syrjinnän ehkäisemisessä ja siihen puuttumisessa. (Vuorio 2021, 66.) Suomen Urheiluliitto pyrkii edistämään tasa-arvoa

muun muassa toteuttamalla tasa-arvokyselyn säännöllisesti ja kouluttamalla henkilökuntaa esimerkiksi syrjintään liittyvissä toimintamalleissa (Suomen Urheiluliitto 2021, 6).

4.3 Jyväskylän yliopiston Preact-hanke

Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisessä tiedekunnassa on käynnistetty vuonna 2018 hanke Yhdenvertaisuuden edistäminen ja syrjinnän torjuminen urheilussa ja koululiikunnassa: sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen näkökulma (PREACT). Hankkeen tavoitteina on selvittää erityisesti sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien syrjinnän kokemuksia eri liikuntaympäristöissä, verrata Suomen syrjintätilannetta ja sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuuteen suhtautumista Britannian ja Singaporen tilanteeseen sekä selvittää, millaisia käytänteitä ja haittoja muun muassa koululaiset ja valmentajat tunnistavat urheiluvallennuksessa ja koululiikunnassa erillis- ja sekaryhmissä. (Jyväskylän yliopisto 2020.) Jyväskylän yliopiston nettisivuilla ei vielä ole julkaistu Preact-hankkeen tuloksia.

4.4 SUEK ry:n tutkimus häirinnästä kilpaurheilussa

Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry on selvittänyt tutkimuksessaan sukupuoleen perustuvan ja seksuaalisen häirinnän yleisyyttä suomalaisessa kilpaurheilussa. Tutkimus kohdistui 16-vuotiaisiin ja sitä vanhempiin kilpaurheilijoihin ja siinä oli mukana 48 lajiliittoa ja järjestöä. Tutkimustulokset on julkaistu vuonna 2020. Tulosten perusteella ilmeni, että sukupuoleen perustuva ja seksuaalinen häirintä on urheilun parissa yleistä, mutta ei yleisempää kuin muualla yhteiskunnassa. Naiset olivat kokeneet tulosten perusteella selvästi enemmän sukupuolista häirintää miehiin verrattuna. Sukupuolisen ja seksuaalisen häirinnän kokemukset olivat yleisempiä korkeammalla tasolla kilpaillessa. (Kyllönen, Laakso, Lahti, Pusa & Tolvanen 2020, 1.)

4.5 Sukupuolittuneet käytänteet urheilussa

Norjalaisille naispuolisille huippu-urheilijoille tehdyssä tutkimuksessa ilmeni, että sukupuolihierarkiat ovat yhä väistämättä yhteydessä naisurheilijoiden seksuaalisen häirinnän kokemuksiin urheilutyypistä riippumatta. Tutkimuksen mukaan naiset, jotka harrastavat "maskuliiniseksi" koettuja lajeja ilmoittavat todennäköisemmin häirinnästä muihin naisurheilijoihin verrattuna. (Brackenridge, Fasting & Sundgot-Borgen 2004, 14–15.)

4.6 Naiset johtoasemissa

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisussa Liikunta ja tasa-arvo 2011 kerrotaan Suomen Valmentajien selvityksen (Lämsä 2009) mukaan vuonna 2001 Suomessa toimivan 1200 ammattivalmentajaa, joista 23 % oli naisia (Hakamäki, Jaako, Kankaanpää & Turpeinen 2011, 38). Myös myöhemmissä julkaisussa tulee esille miesten suurempi ohjaajien ja valmentajien määrä. SLU:n eli Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n Sporttirekisteri 2004 (Opetusministeriö 2005) osoittaa 94 % valmentajista olevan miehiä (Hakamäki ym. 2011, 37). Vuonna 2009 SLU:n kattojärjestön hallituksessa oli 47 % naisia. Jäsenjärjestöissä naisia oli puheenjohtajina 15 %, toiminnanjohtajina 24 % ja hallituksen jäsenenä 27 %. SLU:n sisään kuuluu eri lajiliittoja ja vuonna 2009 lajiliittojen hallituksissa naisia oli 24 %, naispuheenjohtajina 11 % ja toiminnanjohtajina naisia toimi 25 %. (Hakamäki ym. 2011, 48–49).

Kansainvälisissä tutkimuksissa ei ole huomattu selviä sukupuolieroja johtamistyyleissä tai työskentelytavoissa. Suomessa kuitenkin on saatu näyttöä miesten ja naisten erilaista johtamistyyleistä, jotka liittyivät esimerkiksi innostavuuteen, tuen antamiseen, rohkaisemiseen ja kannustamiseen kehittyä lisää. Ihmisten erilaiset tarpeet tulevat paremmin huomioon ja voimavaroja osataan käyttää paremmin, kun johtoasemissa olisi yhtä paljon naisia kuin miehiä. (Hakamäki ym. 2011, 47–48.)

Naisten osuuden lisääminen liikunnan johtotehtäviin vaikuttaa johtamiskulttuuriin, vähemmistöön kuuluvan sukupuolen lisäämiseen urheilulajeissa sekä toimintata-

poihin (Hakamäki ym. 2011, 48). Hakamäki ym. (2011) mukaan Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksessä (Julkunen 2009) naisten syrjäytymiseen johtajuudessa olevan ainakin vaikutusta oikeudenmukaisuus-, valta-, ero- ja resurssikysymyksiin.

4.7 Kehittämisen- ja tutkimushankkeita sukupuolten tasa-arvosta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on luonut omille nettisivuilleen sivun, jossa on listattu kehittämiss- ja tutkimushankkeita sukupuolten tasa-arvosta. Hankkeet on ryhmitelty teema-alueittain. Sukupuolisensitiivisyys varhaiskasvatuksessa – tasa-arvoinen kohtaaminen päiväkodissa -hanke pyrkii edistämään sukupuolisensitiivisyyttä suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa. Naiset vaikuttajina liikunnan pelikentillä -hanke tavoittelee vahvistamaan naisten johtamisosaamista sekä saamaan enemmän naisia liikunta- ja urheilujärjestöiden luottamistehtäviin ja toimihenkilöiden tehtäviin. Hanke tavoittelee myös luomaan uudenlaista käsitystä liikuntakulttuuriin, jossa koettaisiin arvokkaaksi ja tavoiteltavaksi saada tasa-arvoinen sukupuolijakauma järjestöjen johtoon. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022.)

5 TUTKIMUS

5.1 Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyömme tarkoitus on kartoittaa yleisurheiluohjaajien sukupuolittietoisuutta ja ajatuksia sukupuolten tasa-arvosta. Tutkimme ohjaajien asenteiden ja arvojen lisäksi ohjaajien mielipiteitä ja käytännömalleja. Halusimme tutkia, miten nämä asiat käytännössä näkyvät heidän ohjatessa 7–17-vuotiaita lapsia ja nuoria, koska tätä ei ole juuri ollenkaan tutkittu yleisurheiluseuroissa Suomessa.

Opinnäytetyömme tavoite on tuoda esille sukupuolten tasa-arvon tämänhetkinen tila yleisurheiluseuroissa tutkimalla ohjaajien ajatuksia ja arvoja. Työn tavoite on toimia keinona edistää sukupuolten tasa-arvoa yleisurheiluseuroissa.

Opinnäytetyömme pyrkii vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaisia asenteita, arvoja ja mielipiteitä yleisurheiluohjaajilla on sukupuolittietoisuudesta sekä sukupuolten tasa-arvosta?
2. Millaisena ohjaajat kokevat oman sukupuolittietoisuutensa?
3. Kuinka usein ohjaajat miettivät tasa-arvoon liittyviä asioita ohjatessaan?
4. Ovatko ohjaajat tehneet jotain tasa-arvoa edistävää toimintaa?

5.2 Kohderyhmä

Tutkimuksessamme kohderyhmänä olivat kaikki 7–17-vuotiaita lapsia ja nuoria ohjaavat yleisurheiluohjaajat 14-vuotiaista ylöspäin. Valitsimme 14-vuotiaat nuorimmaksi ikäryhmäksi, koska omien kokemustemme mukaan urheiluseuroissa voi toimia ohjaajana jo 14-vuotiaasta lähtien. Emme rajanneet vastaajia tarkoituksella juuri millään kriteereillä ja tämän takia vastaajien kirjo on mahdollisesti laaja. Haimme vastaajia koko Suomesta ja ohjauskokemusta sai olla alle vuodesta yli kymmeneen vuoteen. Kyselyä lähettäessä painotimme, että siihen saavat vastata kaikki ohjaajat ja valmentajat eikä ohjaajalla tarvinnut olla tiettyä tutkintoa tai koulutusta vastatakseen kyselyymme.

Koska tutkimme lasten ja nuorten yleisurheiluohjaajia, rajasimme ohjattavien iäksi 7–17-vuotiaat lapset ja nuoret. 7-vuotiaat lapset valitsimme tässä nuorimaksi ikäryhmäksi, koska yleensä tämän ikäiset voivat osallistua kilpailuihin ja kilpailut saattavat jo jakautua eri sarjoihin sukupuolen mukaan. Alle 7-vuotiailla harjoittelu ei välttämättä ole vielä tavoitteellista: esimerkiksi Helsingin Kisa-Veikoissa, joka on yksi suurimmista yleisurheiluseuroista Suomessa, on ryhmiä alle 7-vuotiaille, joissa harjoitellaan perusliikuntataitoja leikkien ja pelien kautta ikätaso huomioiden (Helsingin Kisa-Veikot 2022). Rajasimme ylimmäksi ohjattavien ikäraajaksi 17, sillä halusimme tutkia ohjaajia, jotka ohjaavat alle 18-vuotiaita lapsia ja nuoria. Yleisurheiluohjaajat saattavat myös ohjata useampia eri ikäryhmiä, joten emme usko tämän rajauksen vähentävän vastaajamäärää merkittävästi.

5.3 Eettisyyden arviointi

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman asetuksen 1347/1991 kautta syntyi Tutkimuseettinen neuvottelukunta, jonka tarkoituksena on ennaltaehkäistä vilppiä tutkimuksissa ja edistää tutkimusetiikkaa sekä parantaa tutkimuseetiikkaan liittyvää keskustelua ja tiedotusta. Tämän lisäksi Tutkimuseettinen neuvottelukunta seuraa kansainvälistä kehitystä alalla. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 2.) Koska Lapin ammattikorkeakoulu noudattaa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan käytäntöjä, me haluamme myös opinnäytetyössämme huomioida tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden. Lainsäädäntö määrittelee rajat käytäntöä koskevien ohjeiden takana, mutta niiden soveltamisesta vastaa tutkijat itse. Tieteellinen tutkimus on luotettavaa ja hyväksyttävää eettisesti sekä tulokset luotettavia, kun tutkimus suoritetaan hyvän tieteellisen käytännön tavoilla. Tutkimuseettinen neuvottelukunta on jakanut ohjeessaan hyvät tieteelliset käytännöt seitsemään lähtökohtaan. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.)

Tutkimusaiheen ajankohtaisuuden ja arkuuden takia perehdyimme ennen tutkimuksen toteuttamista aiheeseemme hyvin. Pyysimme termien käytössä apua toimiksiantajaltamme Seta ry:n puolelta, jotta osaamme puhua asioista niiden oikeilla nimityksillä. Kysymykset pitää muotoilla vastaajille tutulla tavalla (Vilkkä 2021) ja tämän takia selitimme aiheeseemme liittyvät käsitteet auki kyselyssä. Kyselyä lähettäessä yleisurheiluseuroille toimme esille, että siihen vastaaminen on täysin anonyymiä eikä kaikkiin kysymyksiin ole pakko vastata. Kerroimme

myös kyselyn yhteydessä, että yksittäiset vastaukset näkyvät vain opinnäytetyön tekijöille.

5.4 Testikysely

Käytimme testikyselyssä Webropol-palvelua kyselyn pohjana. Opinnäytetyön suunnitelmassa olimme päättäneet työmme tarkoituksen ja tavoitteen sekä tutkimuskysymykset ja näitä käytimme hyväksi toteuttaessamme testikyselyn ja kyselyn lopullisen version. Testikyselyn lähetimme testattavaksi Lapin ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajaopiskelijoille, tutuille yleisurheiluohjaajille sekä toimeksiantajamme Seta ry:n yhteyshenkilölle. Testikyselyyn saimme vastauksia 19 kappaletta. Testikyselyn jälkeen osasimme korjata termejä täsmällisemmiksi, lisätä puuttuvia tärkeitä kysymyksiä ja tehdä kokonaisuudesta selkeämmän kohderyhmää varten.

5.5 Aineistonkeruumenetelmä ja kyselyn toteutus

Sähköpostia ja internetiä voidaan käyttää kyselylomakkeen lähettämisessä, mutta on varmistettava tutkimuksen kohderyhmän yhtäläiset mahdollisuudet sähköpostin ja internetin käyttöön. Kohderyhmän muodostuminen yritysten tai organisaatioiden toimijoista auttaa internetin kautta lähetettyjen kyselyiden toimivuudessa. Internetkyselyissä voi kohdata tutkimuseettisiä ongelmia, jos sähköpostiosoite paljastaa henkilöllisyyden tai vastaajan IP-numero (Internet Protocol) jäljitetään. (Vilka 2021.) Kyselyssä mainitsimme sen anonyymiydestä ja vapaaehtoisuudesta. Emme myöskään keränneet vastaajilta henkilötietoja.

Määrällisessä tutkimuksessa tietoa voidaan kerätä ihmisistä tai ihmisten tuottamista teksti- ja kuva-aineistoista. Kysely on vakioitu, kun kaikilta osallistujilta kysytään samat asiat täysin samalla tavalla. Kyselylomake on yleisin tutkimusmenetelmä määrällisessä tutkimuksessa ja se on tehokas tapa kerätä vastauksia, kun halutaan saada vastauksia suurelta ja hajallaan toisistaan olevalta kohderyhmältä. Kyselylomake on myös hyvä tapa kerätä vastauksia arkaluontoisista asioista. Riski kyselylomakkeissa voi olla vastausprosentin jääminen alhaiseksi. (Vilka 2021.)

Teimme kyselylomakkeen (Liite 1) Webropol-palvelulla. Lähetimme ensin kyselylomakkeen yhteyshenkilön kautta nuorisoyleisurheilun uutiskirjeeseen. Tämän jälkeen lähetimme kyselyä seurojen nettisivuilta löytyvien sähköpostien avulla yhteyshenkilöille. Seurasta riippuen yhteyshenkilöt olivat seurojen nuorisokoordinaattoreita, puheenjohtajia, toiminnanjohtajia tai muita johtoasemissa toimivia henkilöitä. Kyselyn lähetimme yhteensä 53 seuralle ja kolmelle tuntemillemme yleisurheiluohjaajille. Kyselyymme pystyi vastaamaan kolmen kuukauden ajan marraskuusta 2021 tammikuun 2022 loppuun asti.

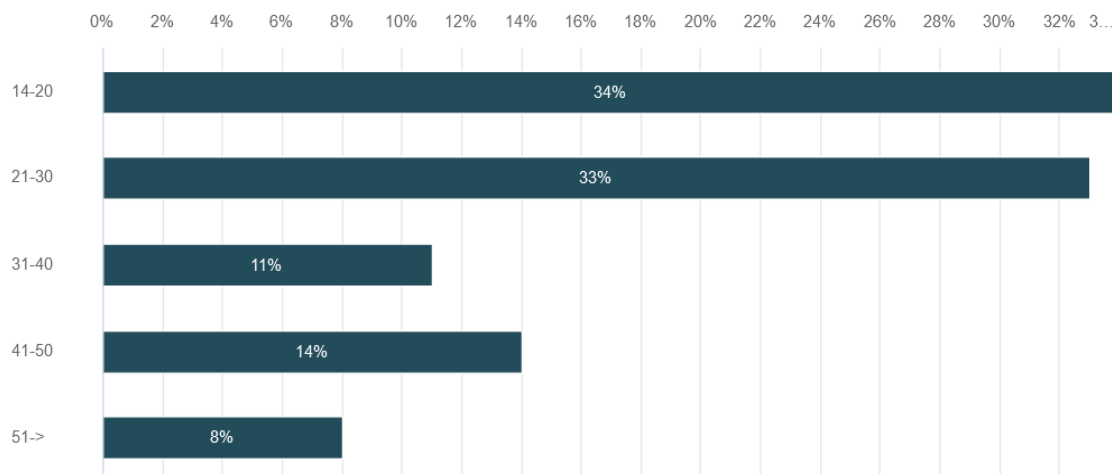
Kyselylomakkeessa voi käyttää avoimia kysymyksiä, monivalintakysymyksiä ja sekamuotoisia kysymyksiä. Monivalintakysymyksiä on hyvä käyttää, kun halutaan vertailla kysymyksiä ja avoimet kysymykset antavat vastaajalle mahdollisuuden kertoa spontaanisti oma mielipide. (Vilka 2021.) Käytimme kyselyssämme monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Avoimet kysymykset täydensivät useimmiten monivalintakysymyksiä.

5.6 Aineiston analysointi

Aineistoa analysoimme pääosin Webropol-palvelun kautta. Webropol antaa vastaukset vastaajamäärien sekä prosenttilukujen kautta. Muutimme vastaukset pylväs- tai ympyrädiagrammeiksi. Kun halusimme tarkastella muuttujien (ikä, ohjaushistoria ja maakunta) vaikutuksia eri kysymyksiin, käytimme SPSS-ohjelmaa. Ensin tarkastelimme Webropolin avulla muuttujien ja kysymysten tuloksia keskenään ja tämän jälkeen teimme SPSS-ohjelman avulla erilaisia kaavioita, joilla parhaiten pystyi havainnollistamaan tulokset.

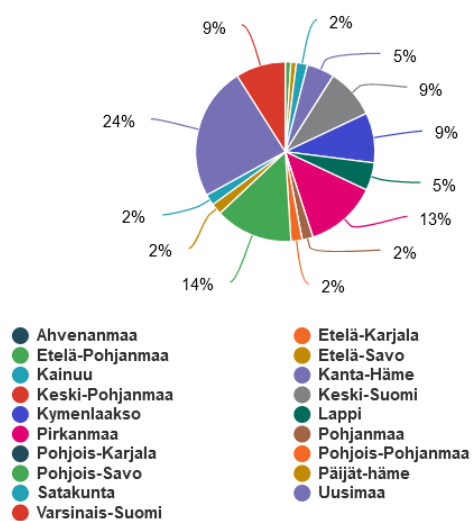
6 TULOKSET

Tuloksia saimme yhteensä 63. Vastaajista 33 % (21) on 14–20-vuotiaita, 33 % (21) 21–30-vuotiaita, 11 % (7) 31–30-vuotiaita, 14 % (9) 41–50-vuotiaita ja 8 % (5) yli 51-vuotiaita (kuvio 1).

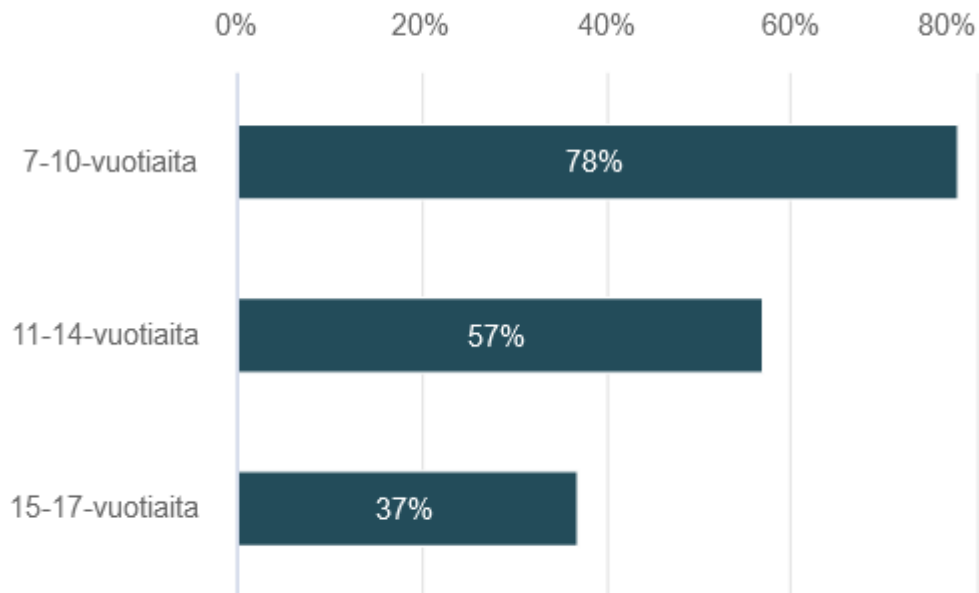
Kuvio 1. Vastaajien ikä

Vastaajien asuinpaikka määriteltiin maakunnan mukaan. 24 % (15) asuu Uudellamaalla, 14 % (9) Pohjois-Savossa, 13 % (8) Pirkanmaalla, 9 % (6) Keski-Suomessa, 9 % (6) Kymenlaaksossa, 9 % (6) Varsinais-Suomessa, 5 % (3) Kanta-Hämeessä, 5 % (3) Lapissa ja 12 % (7) muualla Suomessa (kuvio 2).

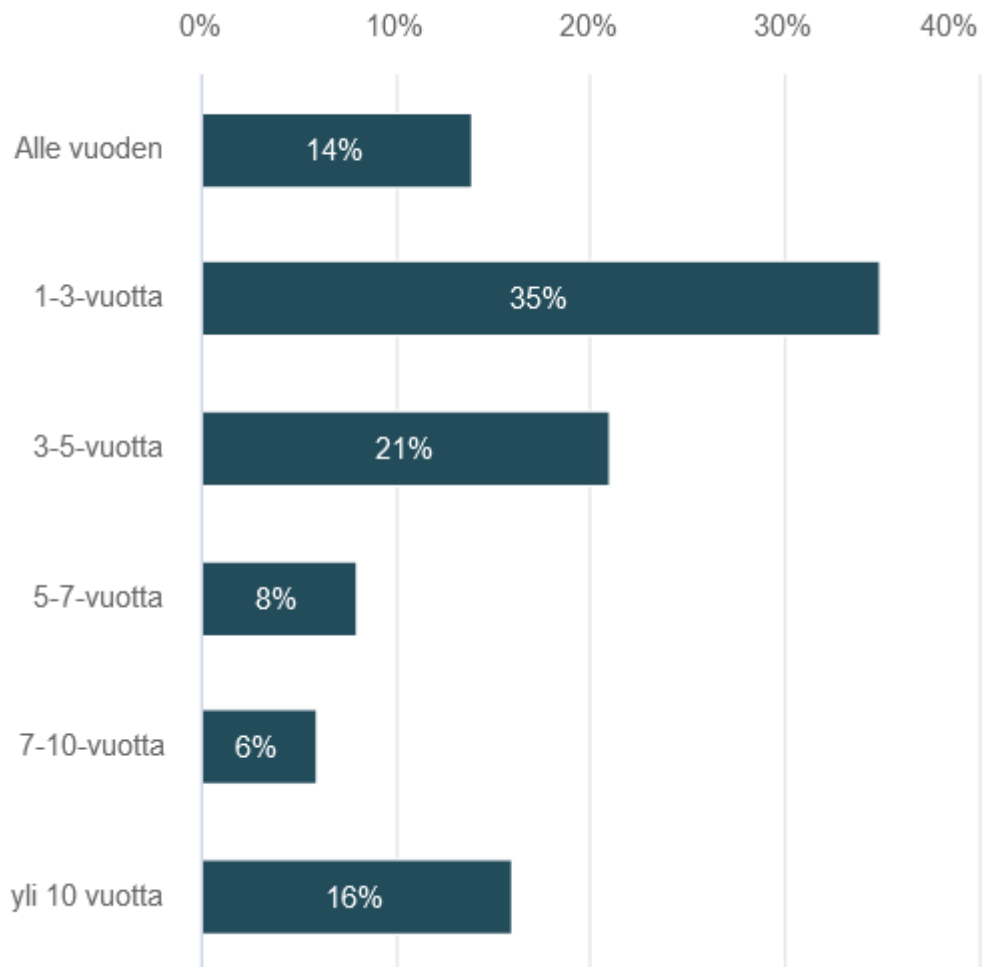
Kuvio 2. Vastaajien asuinmaakunta

78 % vastaajista ohjaa 7–10-vuotiaita, 57 % 11–14-vuotiaita ja 37 % 15–17-vuotiaita. Kysymyksessä pystyi valitsemaan useamman vaihtoehdon (kuvio 3).

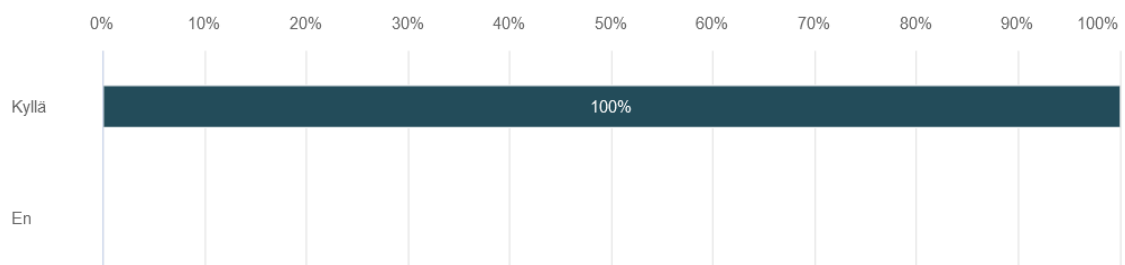
Kuvio 3. Ohjattavien lasten ja nuorten ikä

Vastaajista 14 % on ohjannut yleisurheilua alle vuoden, 35 % 1–3-vuotta, 21 % 3–5-vuotta, 8 % 5–7-vuotta, 6 % 7–10-vuotta ja 16 % yli 10 vuotta (kuvio 4).

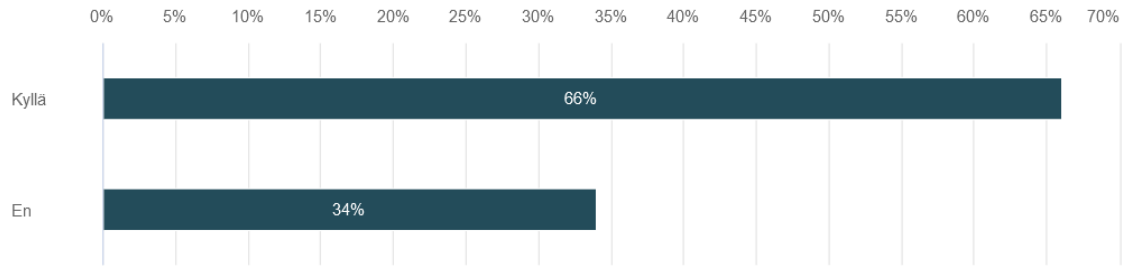

Kuvio 4. Vastaajien ohjaushistoria

Vastaajista 100 % vastasi tietävänsä, mitä sana sukupuolineutraalius tarkoitti (kuvio 5). Sukupuolisensitiivisyys oli sanana tuntemattomampi: 66 % vastasi tietävänsä mitä sukupuolisensitiivisyys tarkoittaa (kuvio 6).

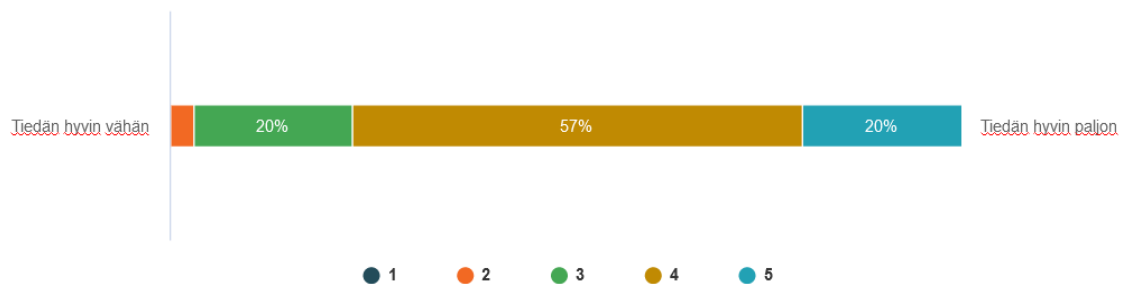

Kuvio 5. Tietoisuus käsitteestä sukupuolineutraalius

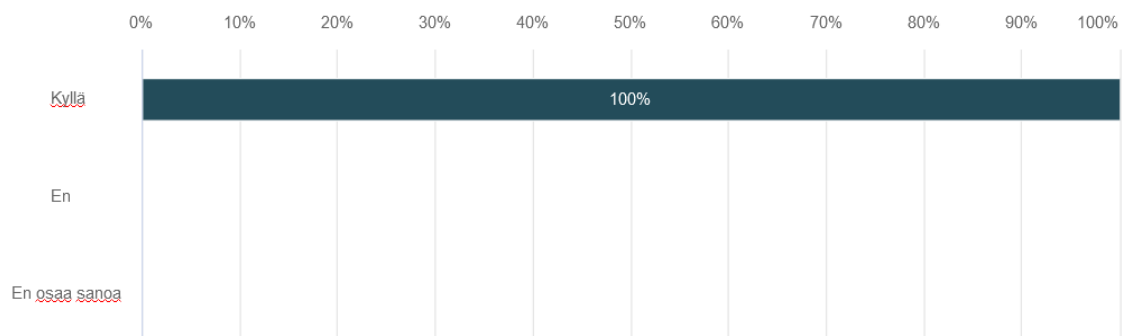
Kuvio 6. Tietoisuus käsitteestä sukupuolisensitiivisyys

Vastaajien tuntemusta omasta sukupuolitietoisuudestaan kuvailtiin asteikolla 1–5. Arvosana 1 vastasi hyvin vähäistä tuntemusta ja arvosana 5 erittäin hyvää tuntemusta sukupuolitietoisuudestaan. Vastaajista 20 % vastasi asteikolta parhaimman arvosanan ja 57 % toiseksi parhaimman. Arvosanan 3 antoi 20 % vastaajista ja arvosanan 2 antoi 3 %. (Kuvio 7.)

Kuvio 7. Vastaajien tuntemus omasta sukupuolitietoisuudestaan

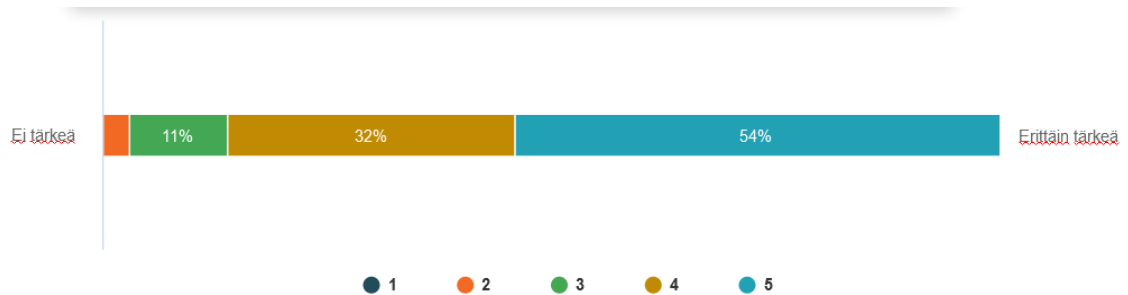
Kaikki vastaajat pitävät kaikkia sukupuolia tasa-arvoisina (kuvio 8).

Kuvio 8. Kaikkien sukupuolten pitäminen tasa-arvoisena

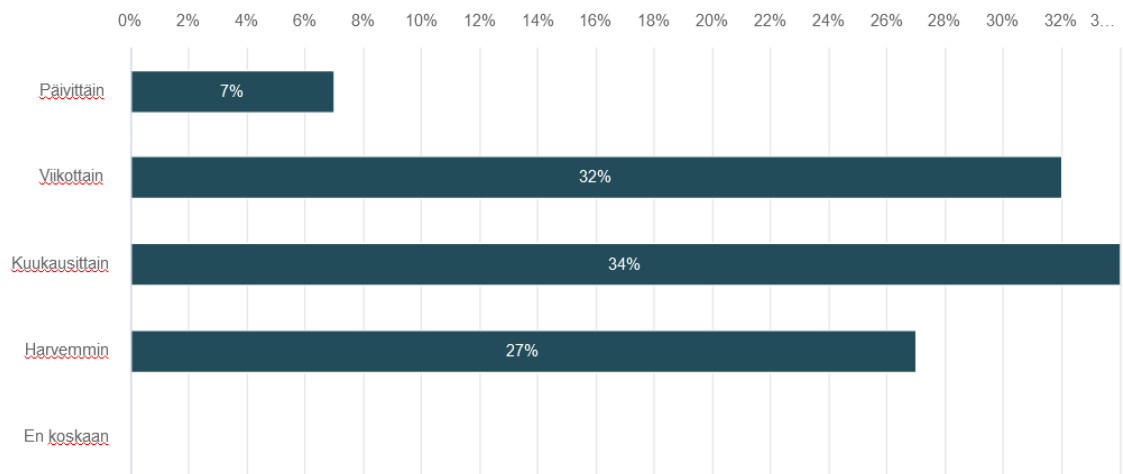
Vastaajien mielipidettä sukupuolten tasa-arvon tärkeydestä ja ajankohtaisuudesta mitattiin tutulla asteikolla 1–5. Vastaajista 54 % pitää sukupuolten tasa-arvoa erittäin tärkeänä ja 32 % melko tärkeänä. 11 % vastasi asteikon arvosanan

3 eli heidän vastauksensa voi tulkita neutraaliksi. Kukaan vastaajista ei ollut sitä mieltä, etteikö aihe olisi edes jollain tasolla tärkeä ja ajankohtainen. (Kuvio 9.)

Kuvio 9. Sukupuolten tasa-arvon tärkeys ja ajankohtaisuus vastaajien mielestä

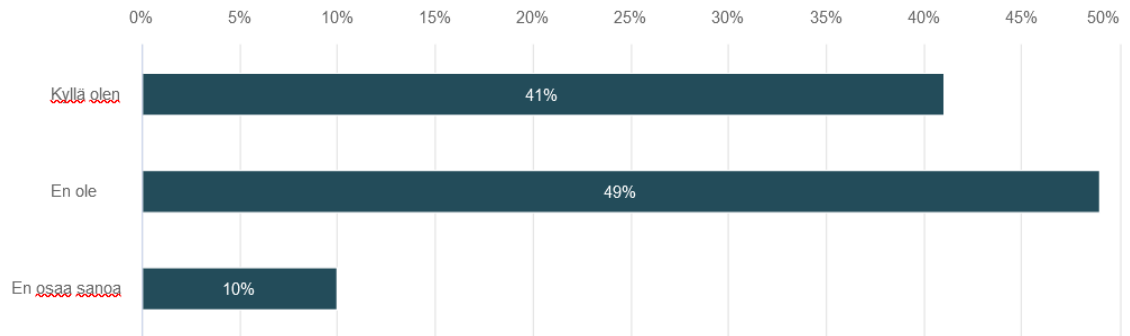
Kaikki vastaajista vastasivat miettivänsä tasa-arvoon liittyviä asioita joskus. Vastaajista 7 % miettii tasa-arvoon liittyviä asioita päivittäin, 32 % viikoittain, 32 % kuukausittain ja 27 % harvemmin (Kuvio 10).

Kuvio 10. Kuinka usein vastaajat miettivät sukupuolten tasa-arvoon liittyviä asioita

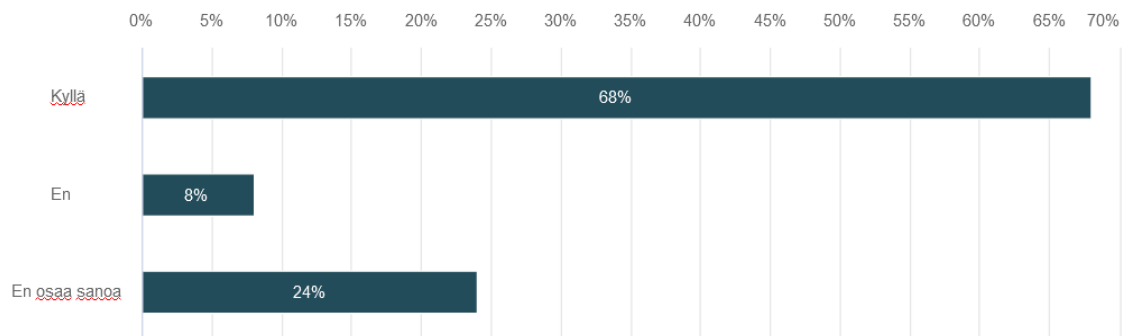
Kysyimme vastaajilta, ovatko he koskaan huomanneet yleisurheilun parissa puhuttavan sukupuolten tasa-arvosta. 41 % vastasi huomanneensa sukupuolten tasa-arvosta puhuttavan, 49 % ei ollut huomannut asiasta puhuttavan ja 10 % ei osannut sanoa. (Kuvio 11.) Seuraava kysymys oli avoin ja siihen sai halutessaan tarkentaa edellisen kysymyksen vastausta, jos oli huomannut sukupuolten tasa-arvosta puhuttavan yleisurheilun parissa. Saimme 11 vastausta, joissa vastaajat tarkensivat nähneensä sukupuolten tasa-arvosta puhuttavan sosiaalisessa me-

diassa ja uutisissa tai asiasta oli puhuttu muiden ohjaajien kanssa. Vastaajat toivat esille yleisurheilun sääntöjä ja pohdintaa sarjan luomisesta muunsukupuolisille. Osa vastaajista mainitsi tasa-arvon olleen viime aikoina esillä yleisurheilussa ja toi esille sukupuoltaan korjanneen korkeushyppääjän Jade Nyströmin.

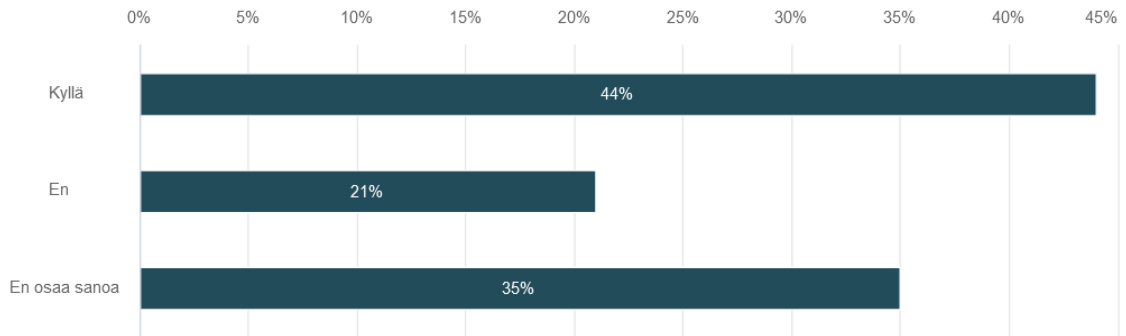
Kuvio 11. Sukupuolten tasa-arvo puheenaiheena yleisurheilun parissa

Kysyimme vastaajilta, kokevatko he sukupuolten tasa-arvosta voivan puhua avoimesti ohjattaville lapsille ja nuorille sekä seuran muille toimijoille. 68 % vastasi kokevansa pystyvän puhumaan asiasta avoimesti, 8 % ei koe pystyvänsä puhumaan asiasta avoimesti ja 24 % ei osaa sanoa.

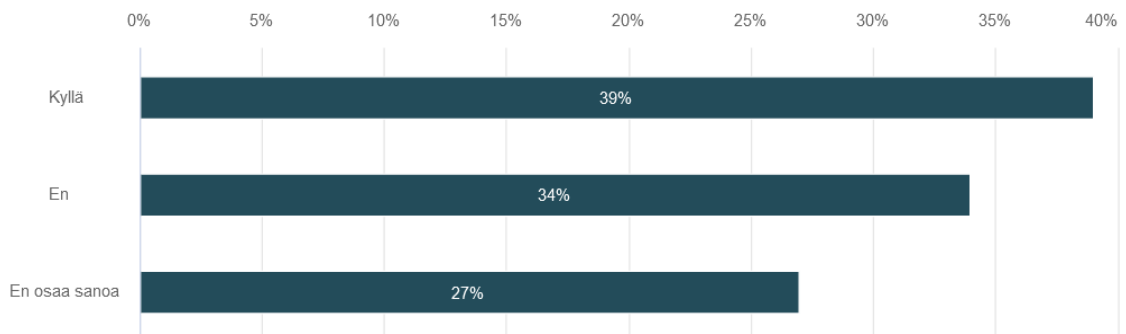
Kuvio 12. Sukupuolten tasa-arvosta puhuminen avoimesti

44 % haluaisi sukupuolten tasa-arvosta puhuttavan enemmän seurassa, esimerkiksi palavereissa ja koulutuksissa. 21 % ei halua, että sukupuolten tasa-arvosta puhuttaisiin enemmän ja 35 % ei osaa sanoa. (Kuvio 13.)

Kuvio 13. Sukupuolten tasa-arvosta puhuminen seuroissa

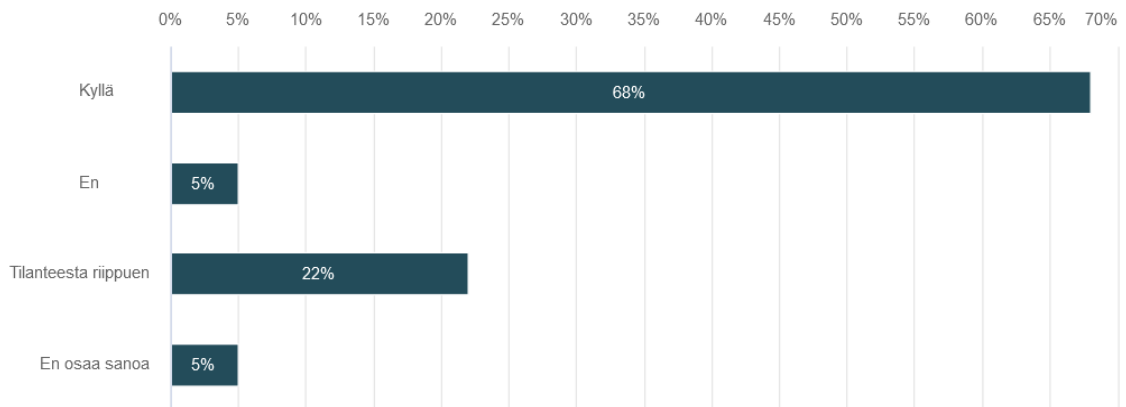
Seuraavaksi selvitimme, ovatko vastaajat huomanneet kehitystä asenteissa ja käytänteissä sukupuolten tasa-arvoon liittyen ohjaushistoriansa aikana. 39 % on huomannut kehitystä, 34 % ei ole huomannut kehitystä ja 27 % ei osannut sanoa (kuvio 14). Neljä vastaajista halusi täydentää vastaustaan. Kaksi vastaajista uskoo tyttöjen saavan vähintään yhtä hyvää kunnioitusta yleisurheilun parissa kuin pojat. Toiset kaksi vastaajaa sanoi huomanneensa aiheen olevan enemmän pinnalla nykyään. Lisäksi asioista on puhuttu lasten kanssa esimerkiksi olympialaisten yhteydessä.

Kuvio 14. Asenteiden ja käytänteiden kehitys

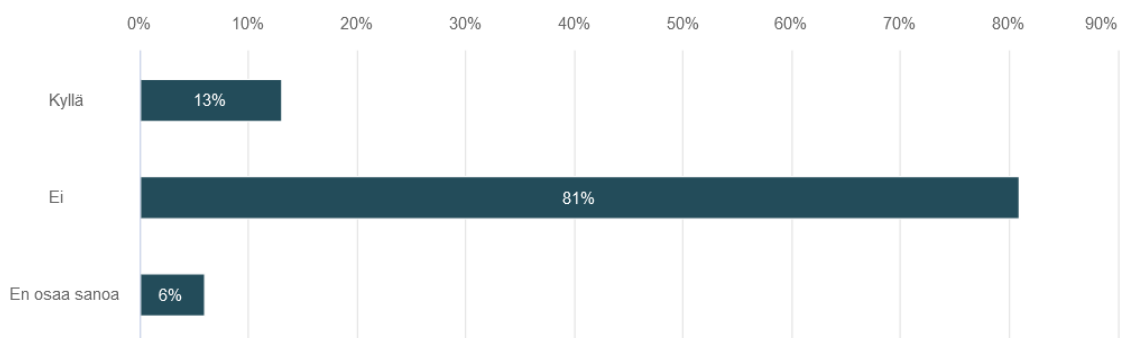
68 % vastaajista olisi valmiita muuttamaan omia ohjauskäytänteitä tilanteen sitä vaatiessa, jos esimerkiksi vanhemmat toivoisivat ohjaajan käyttävän sukupuolineutraaleja sanoja. 5 % ei ole valmis muuttamaan käytäntöjään, 22 % olisi valmis tilanteesta riippuen tekemään muutoksia ja 5 % ei osaa sanoa. (Kuvio 15.) Kolme vastaajaa, jotka ovat valmiita muuttamaan omia käytänteitään täydensi vastauksaan kertomalla lasten turvallisuuden tunteen ja vanhempien toiveiden kuuntelun olevan tärkeää. Vastaajista kaksi, jotka eivät ole valmiita muuttamaan ohjauskäy-

tänteitään perusteli vastaustaan tyttöjen ja poikien biologisilla eroilla. Tämän lisäksi toinen vastaajista toi esille yleisurheilukilpailujen sarjojen olevan eri sukupuolille jo lapsesta asti. Yksi vastaaja, joka ei osannut sanoa olisiko valmis muuttamaan ohjaukikäytänteitään ajatteli aiheen olevan liian tuntematon hänelle ja pohti käytänteiden muuttamisen voivan olla aluksi vaikeaa.

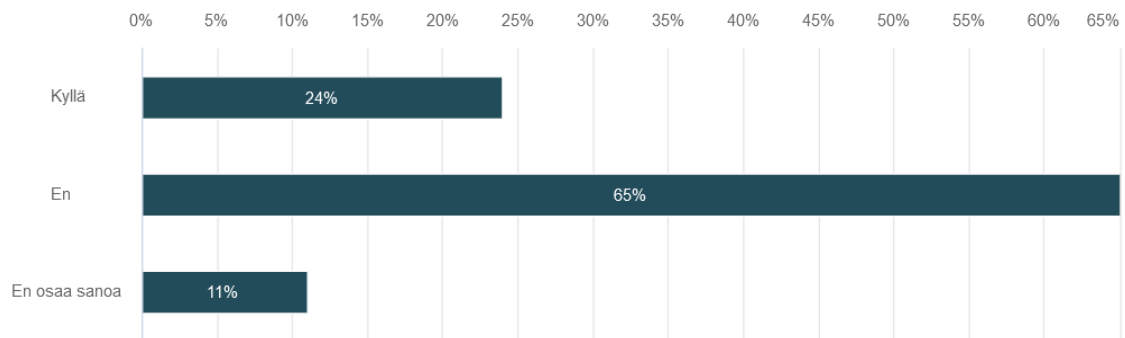
Kuvio 15. Ohjaukikäytänteiden muuttaminen tarvittaessa

81 % vastaajista on sitä mieltä, että sukupuolen takia lapsia ei pitäisi ohjata eri tavalla. Vastaajista 13 %:n mielestä lapsia pitäisi ohjata eri tavalla sukupuolen takia ja 6 % ei osaa sanoa. (Kuvio 16.) 12 vastaajaa halusi perustella vastaustaan. Neljä vastaajaa, joiden mielestä lapsia pitäisi ohjata eri tavalla sukupuolen takia perustelivat vastaustaan tyttöjen heikommalla voimatasolla, biologisilla eroavaisuuksilla ja poikien kurittomuudella. Kahdeksan vastaajaa, jotka eivät ohjaisi lapsia sukupuolen takia eri tavalla, ei ajatellut lapsien vielä tarvitsevan erilaista ohjausta tai pitivät harjoituksia kaikille sopivina. Useampi näistä kahdeksasta vastaajasta toi myös esille, että voimaharjoittelu voi olla poikkeus, mutta ne perusteltiin biologisilla syillä.

Kuvio 16. Lasten ohjaaminen sukupuolen mukaan eri tavalla

Sukupuolittuneita sanoja tai ilmaisuja (esimerkiksi naisten punnerrus) käyttää 24 % vastaajista, kun taas 65 % ei käytä. 11 % ei osaa sanoa. (Kuvio 17.) Kahdeksan vastaajaa perusteli avoimessa kysymyksessä tietoisesti välttelevän sukupuolittuneiden sanojen käyttöä, ja osan mielestä yleisurheilussa ei juuri ole sukupuolittunutta lajisanastoa. Seitsemän vastaajaa, jotka sanoivat käyttäneensä sukupuolittuneita sanoja tai ilmaisuja tai eivät osanneet vastata käyttivätkö, täydensivät vastaustaan hyvin samalla tavalla. He vastasivat tahattomasti tottumuksen tai juurtuneen sanavalinnan takia käyttävänsä joskus sukupuolittuneita sanoja kuten naisten punnerrus tai he esimerkiksi tytöttelivät lapsia. Suurin osa näistä seitsemästä myös ilmaisi halunsa muuttaa kieltään sukupuolineutraalimmaksi.

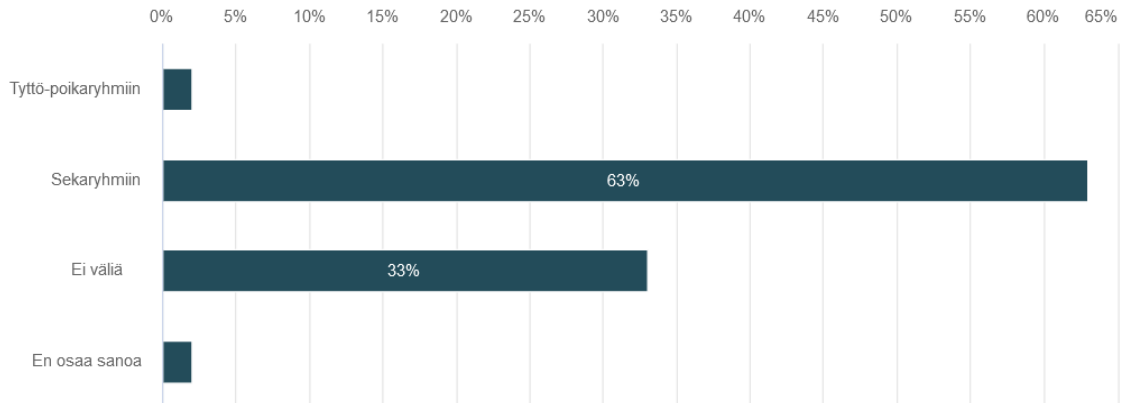

Kuvio 17. Sukupuolittuneiden sanojen käyttäminen

2 % vastanneista jakaa lapset mieluiten tyttö-poikaryhmiin ja 63 % sekaryhmiin. 33 %:n mielestä ryhmien jakamistavalla ei ole väliä ja 2 % ei osaa sanoa. (Kuvio 18.) 11 vastaajaa halusi täydentää ajatuksiaan edelliseen kysymykseen liittyen. Vastaajista viisi, jotka vastasivat jakavansa lapset mieluiten sekaryhmiin, viittasivat jakotavan olevan jollain määrin juurtunut tapa. Vastaajien mukaan yleisurheilussa sekaryhmät ovat olleet kauan jo tapana ja lapsetkin usein itsenäisesti jakautuvat sekaryhmiin. Jakoa sekaryhmiin perusteltiin myös muiden jakotapojen kautta: lapset voitiin jakaa tason, iän, harjoitusmäärän tai lajin perusteella.

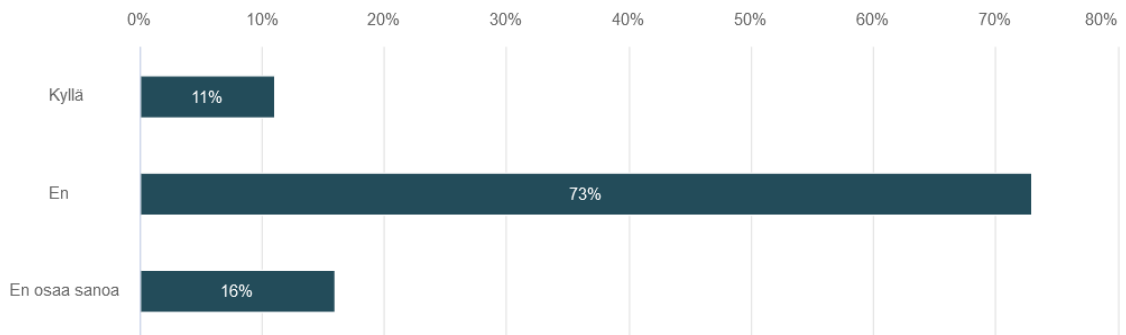
Viisi vastaajaa, jotka eivät näe jakotavalla olevan väliä, vastasivat hyvin samalla tavalla kuin sekaryhmiin jakavat. Heidän vastaustensa mukaan muilla ominaisuuksilla on enemmän painoarvoa ryhmäjaossa. Tällaisia asioita ovat heidän mu-

kaansa fysiikkataso, laji, ruumiinrakenne ja harjoitus suunnitelma. Yksi tyttö-poikaryhmiin lapset jakava ohjaaja kertoi olevansa tottunut jakamaan heidät sukupuolen mukaan.

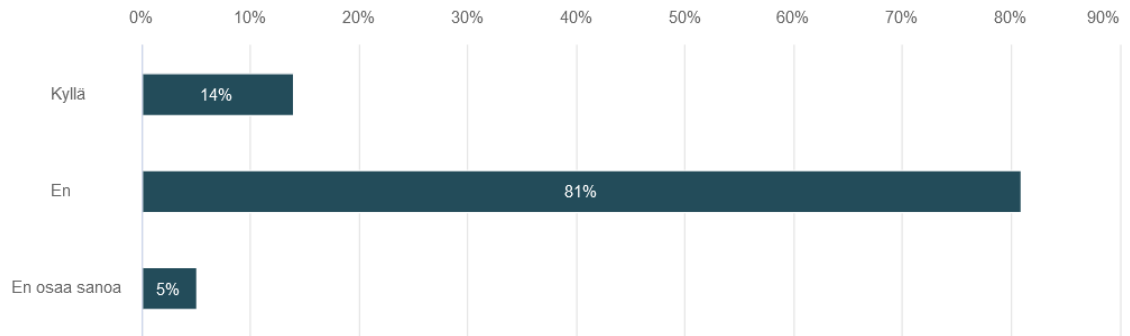
Kuvio 18. Lasten ja nuorten jakaminen tyttö-poikaryhmiin tai sekaryhmiin

11 % oli kohdannut ohjaustilanteita, joissa olisi tarvinnut lisää sukupuolietoisuutta ja 73 % ei ollut kohdannut tällaisia tilanteita ohjatessaan lapsia. 16 % ei osaa sanoa. (Kuvio 19.)

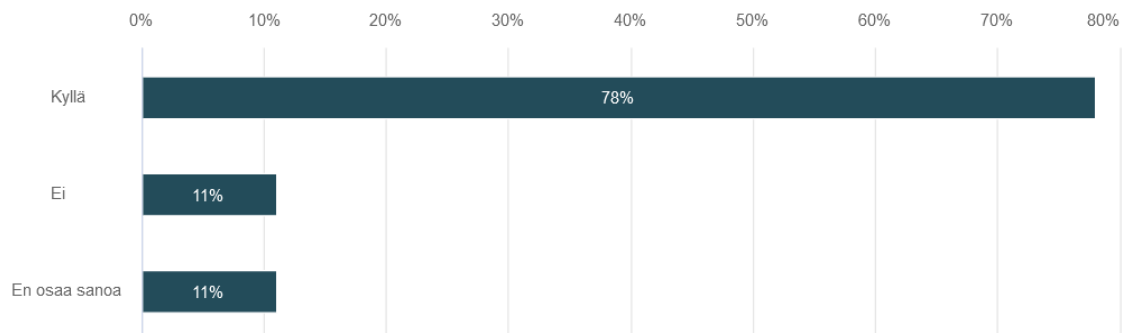
Kuvio 19. Ohjaustilanteet, joissa olisi tarvinnut lisää sukupuolietoisuutta

81 % ei ole tehnyt mitään sukupuolten tasa-arvoa edistävää toimintaa seurassaan. 14 % on itse tehnyt jotain sukupuolten tasa-arvoa edistävää toimintaa, kuten puhunut sukupuolten tasa-arvosta seuran palaverissa. 5 % ei osaa sanoa. (Kuvio 20.)

Kuvio 20. Ovatko vastaajat tehneet jotain sukupuolten tasa-arvoa edistävää toimintaa seurassaan

Seuraavaksi kysyimme niiltä, jotka vastasivat tehneensä jotain sukupuolten tasa-arvoa edistävää toimintaa seurassaan, kokivatko he mielipiteellään olevan merkitystä ja siihen on reagoitu myöhemmin. Vastaajista 78 % koki tällä olevan merkitystä, kun taas 11 % ei kokenut tällä olevan merkitystä ja 11 % ei osannut sanoa (Kuvio 21).

Kuvio 21. Kokemukset mielipiteen kuuntelemisella ja reagoimisella

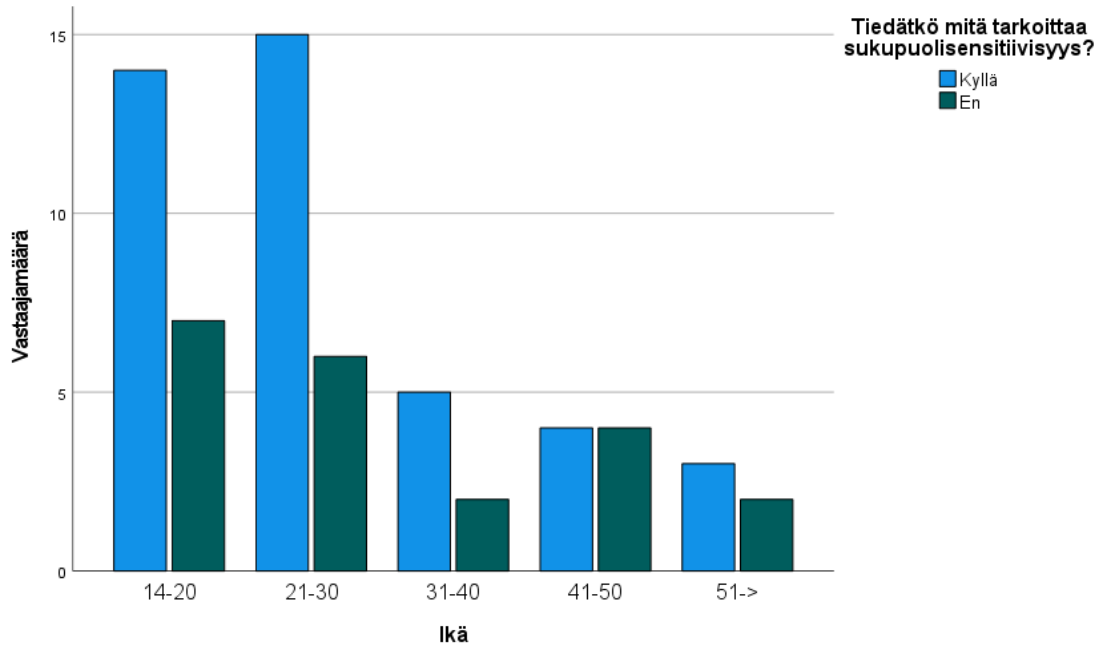
Kyselyn lopussa annoimme vastaajille mahdollisuuden kertoa tarkemmin, jos he halusivat tai ovat joskus tehneet jotain sukupuolten tasa-arvoa edistävää toimintaa. Saimme kuusi vastausta. Useampi vastaaja oli yrittänyt parantaa omaa toimintaansa tasa-arvoisemmaksi esimerkiksi keskustelemalla aiheesta, kohtelemalla lapsia tasa-arvoisesti ja painottamalla naisten voimaharjoittelun tärkeyttä. Tämän lisäksi useampi vastasi, että on puhunut aiheesta muiden seuranylöntekijöiden kanssa ja jossain seurassa SUL:n tasa-arvokysely on ollut puheenaiheena.

Viimeiseksi kyselyssä sai antaa vapaan sanan ja kahdeksan vastasi tähän. Kaksi vastaajista kertoi aiheen olevan heidän mielestään tärkeä, mutta yhden vastaajan

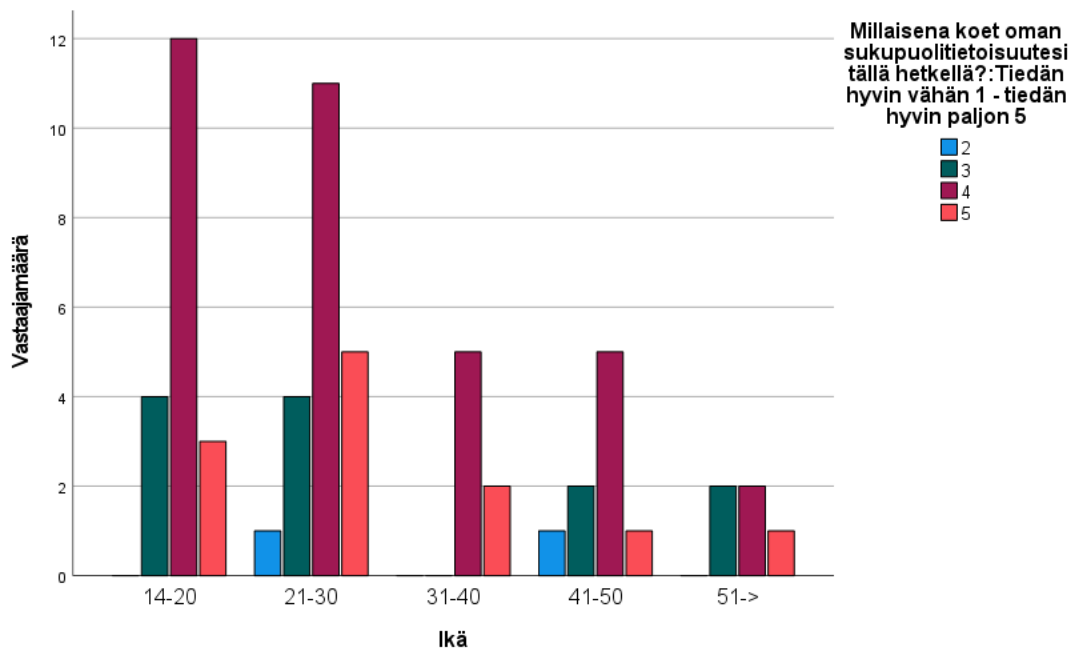
mielestä tasa-arvoasiat menevät jo liian pitkälle. Kolme muuta oli sitä mieltä, ettei yleisurheilussa ole tasa-arvo-ongelmaa. Heidän mielestään siinä on isompia ongelmia, kuten harrastajamäärät ja motorisesti hitaasti kehittyvien lasten syrjäytyminen harrastustoiminnassa. Kaksi vastaajaa antoi oman kokemuksensa aiheesta. Molemmissa kokemuksissa yleisurheiluohjaaja on kohdannut tilanteen, jossa lapsi oli olettamuksien vastaisesti mieltänyt itsensä eri sukupuolen edustajaksi kuin ohjaaja ajatteli. Tämän takia ohjaajien piti muuttaa omia käytänteitään. Toinen vastaajista kertoi oppineensa tämän kokemuksen kautta, ettei muiden sukupuolta kuulu olettaa.

6.1 Muuttujien vertaaminen tutkimuskysymyksiin

Vastaajien sukupuolitietoisuus oli hyvää, koska kaikki tiesivät mitä sukupuolineutraalius tarkoittaa ja 66 % tunnisti sanan sukupuolisensitiivisyys. Vastaajat kokivat myös oman sukupuolitietoisuutensa hyväksi, koska vain 2 vastaajaa vastasi tietävänsä vähän sukupuolitietoisuudesta. Kun tarkastelee ikää ja vastaajamäärää keskenään (kuvio 22), huomaa miten ikäluokista 14–20, 21–30 ja 31–40 useampi tietää, mitä sukupuolisensitiivisyys tarkoittaa. Kun taas vertailee keskenään ikää ja millaisena vastaajat ovat pitäneet omaa sukupuolitietoisuuttaan (kuvio 23), voidaan päätellä jokaisessa ikäryhmässä olevan suhteellisesti enemmän sukupuolitietoisuutensa hyväksi kokevia. Kuitenkaan 41-vuotiaista ylöspäin vastaajien kokemukset hyvästä ja huonosta sukupuolitietoisuudesta eivät eronneet yhtä paljon kuin nuoremmilla vastaajilla.

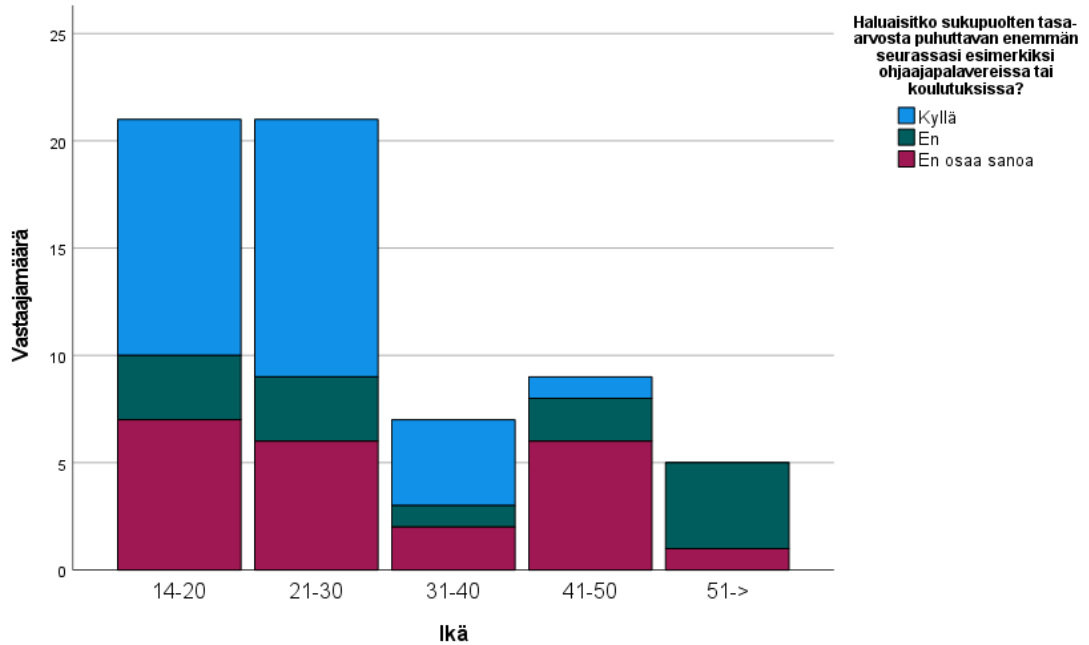
Kuvio 22. Eri ikäryhmien tietoisuus termistä sukupuolisensitiivisyys

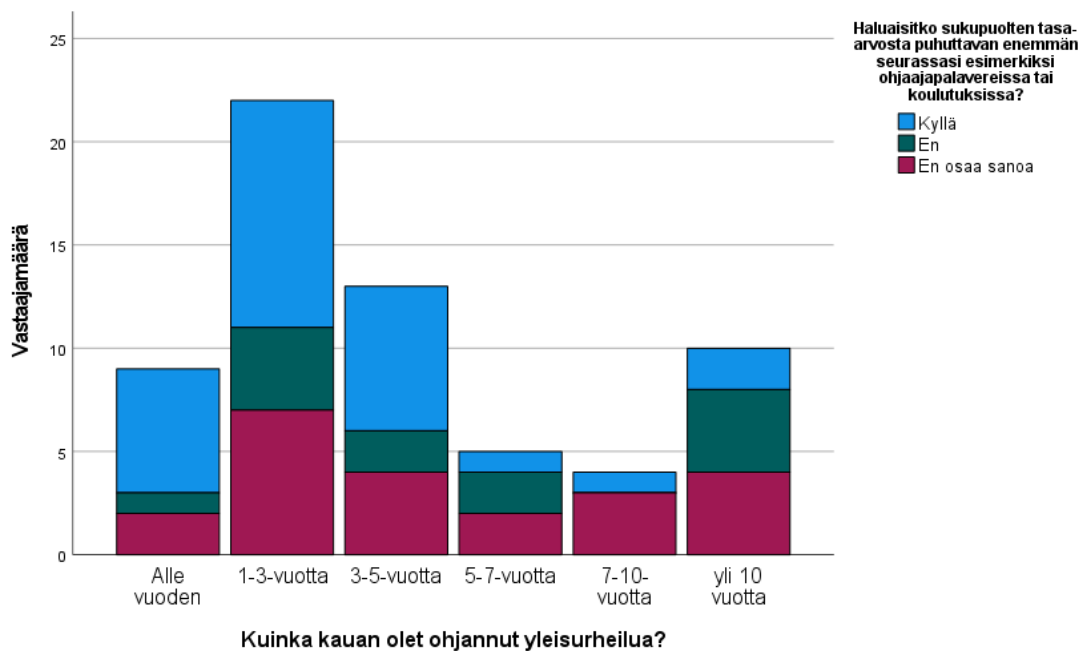
Kuvio 23. Kokemukset omasta sukupuolitietoisuudestaan ikäryhmittäin

Melkein puolet ohjaajista halusi sukupuolten tasa-arvosta puhuttavan enemmän seuroissa, mutta noin kolmasosa ei osannut sanoa. Kysymys on voinut olla vaikea, koska yleisurheilussa sukupuolten tasa-arvo ei välttämättä ole tuttu puheenaihe. Vertasimme ikää ja ohjaushistoriaa edellä mainittuun kysymykseen. Molemmissa pylväsdiagrammeissa (kuvio 24 ja kuvio 25) huomaa samanlaisen ilmiön. Mitä vanhemmista ohjaajista tai pidemmästä ohjaushistoriasta on kyse, sitä vä-

hemmän suhteessa kyllä vastauksia löytyy. Tulosten mukaan nuoremmat ja kokemattomammat valmentajat haluaisivat sukupuolten tasa-arvosta puhuttavan enemmän.

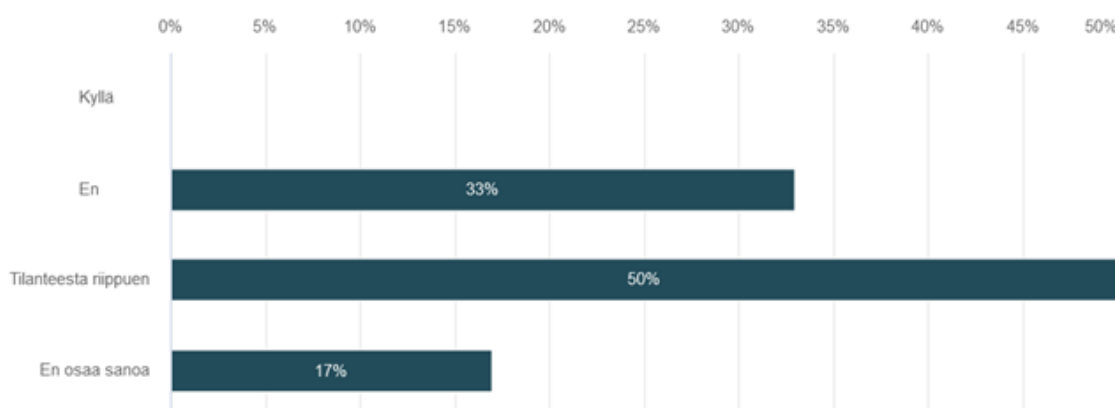
Kuvio 24. Toive puhua sukupuolten tasa-arvosta enemmän seurassa ikäryhmittäin

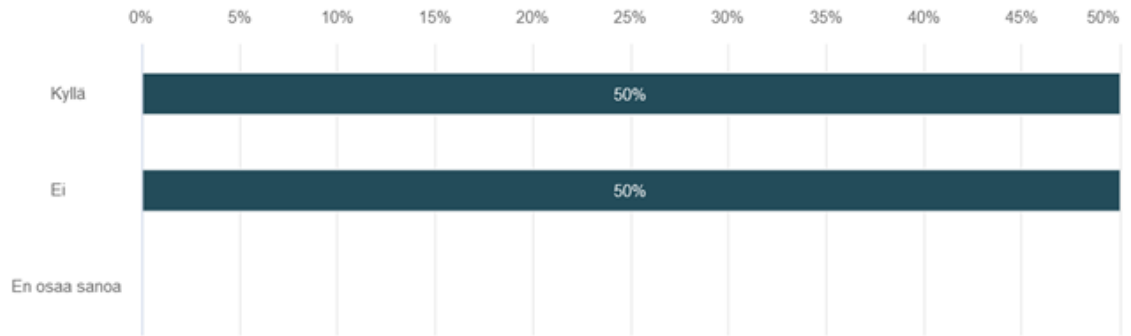
Kuvio 25. Toive puhua sukupuolten tasa-arvosta enemmän seurassa ohjaushistorian mukaan

Halusimme tarkastella lisää vanhempia ikäryhmiä, jotka ilmaisivat haluttomuutensa lisätä sukupuolten tasa-arvokeskustelua. Suodatimme vastaajiksi siis 41–50-vuotiaat ja yli 50-vuotiaat ohjaajat, jotka olivat vastanneet ”en” kysymykseen haluaisivatko he sukupuolten tasa-arvosta puhuttavan enemmän heidän seurassaan. Heitä oli yhteensä 6.

Yksikään näistä kuudesta ohjaajasta ei ollut valmis muuttamaan omia käytänteitään lapsia ja nuoria ohjatessa tilanteen vaatiessa (kuvio 26) sekä näistä kuudesta vastaajasta kolme oli sitä mieltä, että lapsia pitäisi ohjata eri tavalla sukupuolen takia (kuvio 27). Avoimet vastaukset kertoivat myös näiden ohjaajien ajatuksista ja toimintatavoista. Sukupuolten ohjaamista eri tavalla perusteltiin biologisilla syillä. Yksi vastaajista perusteli sekaryhmiin jakamista pitkillä perinteillä ohjata lapsia ja nuoria tällä tavalla. Toinen vastaaja vastasi harjoitussuunnitelman ratkaisevan jakotavan sekä jatkoi vastaustaan viittaamalla kysymykseemme sanalla ”sukupuolihömppä”. Kaksi vastaajaa kirjoitti avoimiin kysymyksiin olemassa olevan vain kaksi sukupuolta: tyttö ja poika, kun annoimme esimerkin sukupuoli-neutraalien sanojen käytöstä ja puhuimme muunsukupuolisista. Yksi vastaaja antoi vapaan sanan, jossa hän kertoi, ettei yleisurheilussa ole olemassa tasa-arvoongelmaa ja vain arvokisamitalin voittamisella on väliä sukupuolesta riippumatta.

Kuvio 26. Yli 41-vuotiaiden, jotka ovat haluttomia puhumaan enemmän tasa-arvosta seuroissaan valmius muuttaa omia käytänteitään sukupuolineutraalimaksi

Kuvio 27. Yli 41-vuotiaiden, jotka ovat haluttomia puhumaan enemmän tasa-arvosta seuroissaan mielipide, pitäisikö lapsia ja nuoria ohjata eri tavalla sukupuolen takia

7 POHDINTA

7.1 Havaintoja tuloksista

Vastausten mukaan suurin osa yleisurheiluohjaajista pitää lajia tasa-arvoisena ja vastaajilla on heidän mielestään hyvä sukupuolietietoisuus. Enemmistön toimet lapsia ja nuoria ohjattaessa olivat tasa-arvoisia eikä sukupuolia erottelevaa. Kuitenkin vastausten mukaan vain pieni osa yleisurheiluohjaajista on tehnyt jotain tasa-arvoa edistävää toimintaa seurassaan. Asenteissa ja käytänteissä vain hieman yli kolmasosa oli nähnyt muutosta ohjaushistoriansa aikana ja lähes puolet haluaisi sukupuolten tasa-arvosta puhuttavan enemmän seuroissa.

Toinen merkittävä havainto tuloksissa erotteli vastaajia iän ja ohjaushistorian mukaan. Tuli esille, että nuoremmat ja vähemmän aikaa ohjanneet olivat sukupuolietoisempia ja he halusivat, että seuroissa puhuttaisiin enemmän sukupuolten tasa-arvoon liittyvistä asioista. Löysimme samankaltaisuutta ohjaajien vastauksista, jotka olivat yli 41-vuotiaita eivätkä halunneet sukupuolten tasa-arvosta puhuttavan enemmän. Tulosten mukaan heidän ajatuksensa ja toimensa eivät edistä sukupuolten tasa-arvoa, koska he eivät koe muutokselle tarvetta yleisurheilussa.

Erilaiset sukupuoliin liittyvät tasa-arvo-asiat, kuten sukupuolivähemmistöt ovat tulleet vuosien saatossa enemmän näkyviin. Lapset ja nuoret käyttävät myös enemmän erilaisia sosiaalisen median alustoja, joissa näihin aiheisiin törmää helposti. Vastauksissammekin tuli esille, että moni ohjaaja oli törmännyt aiheeseen juuri sosiaalisessa mediassa. Vaikka Suomen Urheiluliiton tiedotteissa, ohjeissa ja koulutusmateriaaleista on vieläkin hyvin vähän tietoa tasa-arvosta, on sinne ilmestynyt muutaman vuoden aikana lisää materiaalia aiheesta. Suomen Urheiluliitto oli tehnyt yhdenvertaisuus ja tasa-arvokyselynkin edellisenä vuonna.

Kaikki vastaajat tiesivät, mitä tarkoittaa sukupuolineutraalius. Vastaavasti 66 % vastasi tietävänsä sanan sukupuolisensitiivisyys. Sukupulineutraali voi olla sana tunnetumpi, koska nykyään puhetta on ollut esimerkiksi sukupuolineutraaleista vessoista, liikennemerkeistä ja ammattinimikkeistä. Kyselyyn vastanneilta olisi voinut mieluummin kysyä, osaisivatko he selittää sanan toiselle henkilölle, jotta kysymykseen olisi voinut saada todenmukaisempia vastauksia. Mekin

opimme sukupuolisanastoa paremmin vasta opinnäytetyötä tehdessä, sillä olimme ajatelleet joitain sanoja väärässä merkityksessä.

Vastauksissa ilmeni paljon en osaa sanoa -vastauksia: jopa 35 % ei osannut sanoa haluaisivatko he sukupuolen tasa-arvosta puhuttavan enemmän seuroissa ja 24 % ei osannut sanoa pystyikö heidän mielestään tasa-arvo asioista puhumaan avoimesti. Vastaaajista on ehkä voinut tuntua vaikealta vastata joihinkin kysymyksiin, jos he eivät tiedä paljoa aiheesta tai koe yleisurheilun tasa-arvotilanteessa olevan parannettavaa. Paljon en osaa sanoa -vastauksia ilmeni myös SUEK:n häirintätutkimuksessa suomalaisen kilpaurheilun parissa: tutkimuksen mukaan suurin osa urheilijoista ei tiennyt, onko heidän lajiliittonsa tehnyt töitä häirinnän ehkäisemiseksi tai puuttunut häirintätapauksiin, joka voi johtua siitä, etteivät lajiliittojen keinot häirintätapauksiin puuttumisessa ole olleet näkyviä (Kyllönen, Laakso, Lahti, Pusa & Tolvanen 2020, 97). Sukupuolten tasa-arvoon liittyviä asioita ei ehkä osata tunnistaa, jos aihe ei ole ollut esillä seuroissa tai lajiliittoissa.

Suomen Urheiluliiton yhdenvertaisuus ja tasa-arvokyselyssä verrattiin vastauksia vastaajien ikään, sukupuoleen ja eri alueisiin Suomessa. Kun kysyttiin, onko työllä ja pojilla samanlaiset mahdollisuudet harrastaa ja kilpailla seuroissa, vain 1–4 % iästä tai sukupuolesta riippumatta vastasi kieltävästi. Eri alueiden vastauksia verrattiin kysymykseen erilaisten ryhmien (esimerkiksi eri sukupuolta edustavien ihmisten) mahdollisesta vaikeudesta osallistua seuran toimintaan. Tässäkään vertailussa ei löytynyt suuria tai merkittäviä eroja sekä suurin ero alueiden välillä oli 6 %. (Vuorio 2021, 27–33.) Meidän tuloksissamme iällä oli merkitystä ohjaajien tietoisuuteen sukupuolten tasa-arvosta ja halusta puhua enemmän aiheesta seuroissa, mutta muuten ikä ei vaikuttanut vastauksiin. Maakuntien välillä kyselyssämme ei ollut merkittäviä eroja.

7.2 Luotettavuuden ja pätevyyden arviointi

Pätevyys eli validiteetti toteutuu, kun tutkimusmenetelmä on pätevä mittaamaan juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Jo tutkimuksen suunnittelussa tulee miettiä sen pätevyyttä. Pitää osata tehdä kysely hyvin, jotta vastaajat ymmärtävät kysymykset samalla tavalla kuin tutkijat. Kun tutkimus pystytään toistamaan ja sen

vastaukset pystytään toteamaan ei-sattumanvaraisiksi, tutkimus on luotettava eli reliaabeli. Samaa henkilöä tutkittaessa uudestaan vastausten pitäisi siis olla täysin samat. (Vilkka 2021.) Jotta saimme vastaajat ymmärtämään kysymykset oikein, aukaisimme kyselyssämme tasa-arvoa koskevat sanat auki ja annoimme esimerkkejä kysymyksissä. Testikysely auttoi tarkentamaan kysymyksiä ja muuttamaan sanamuotoja selkeämmiksi. Avoimilla kysymyksillä vastaajat pystyivät tarkentamaan ajatuksiaan ja tämä antoi meille keinoja olla tekemättä omia johtopäätöksiä vastauksista. Koemme, että kyselyn validiteetti oli hyvä, sillä saimme vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Emme voi kuitenkaan olla täysin varmoja vastasivatko kaikki vastaajat kyselyyn täysin rehellisesti, joka on voinut vaikuttaa reliabiliteettiin. Kyselyn alussa kehotimme vastaajia vastaamaan kysymyksiin rehellisesti ja painotimme kyselyn vapaaehtoisuutta ja anonyymiyttä, joten uskomme vastaajien olleen rehellisiä.

7.3 Oman työn arviointi

Kyselyssämme oli melko pieni vastaajamäärä määrälliselle tutkimukselle. On kuitenkin mahdotonta tietää tarkkaa vastausprosenttia, sillä emme tiedä tarkalleen paljonko ohjaajia eri yleisurheiluseuroissa on. Lähetimme kyselyä sähköpostin välityksellä ja nuorisoyleisurheilun uutiskirjeen mukana, mutta olisimme voineet myös mainostaa kyselyämme esimerkiksi Instagramissa mahdollisesti yleisurheiluseurojen tai toimeksiantajamme kautta, jossa olisimme varmasti tavoittaneet enemmän esimerkiksi nuoria ohjaajia.

Vastaajamäärään on voinut vaikuttaa kyselyn pituus: kyselymme oli aika pitkä, sillä kysymyksiä oli kolmekymmentä. Vuoden 2021 alussa toteutettu SUL:n tasa-arvokysely oli aika samantyyppinen kuin meidän kyselymme, joka on myös voinut vaikuttaa kyselymme vastaajamäärään. Emme kuitenkaan olleet kuulleet tästä kyselystä ennen kuin olimme jo valinneet aiheen opinnäytetyöllemme. Aihe on myös mielipiteitä jakava, joka ilmeni kyselyn vastauksissa. Kyselyyn saattoivat vastata enimmäkseen sellaiset henkilöt, jotka kokevat aiheemme tärkeäksi.

Kun olimme saaneet suurimman osan kyselyn vastauksista ja kirjoitimme työmme tietoperustaa, keksimme vielä kysymyksen, jota olisimme voineet kysyä

ohjaajilta. Vastauksia olisi voitu verrata ohjaajien tutkintoon tai koulutukseen. Olisimme voineet saada tietoa siitä, vaikuttaako tutkinto ohjaajien asenteisiin ja arvoihin sukupuolten tasa-arvosta. Jätimme myös tarkoituksella sukupuolen kysymisen pois. Emme halunneet vertailla tuloksissa eri sukupuolten vastauksia keskenään, vaikka se olisi voinut antaa lisää vertailukohtia työhömmme.

7.4 Asiantuntijuuden kehittyminen

Opinnäytetyömme avulla paransimme asiantuntijuuttamme liikunnanohjaajina. Opinnäytetyömme kautta osaamme huomioida tasa-arvon paremmin lasten ja nuorten keskuudessa ja saimme uutta tietoa tasa-arvon tilasta yleisurheiluseuroissa. Tämän avulla meillä on halua ja enemmän taitoa arvioida tasa-arvon tilaa mahdollisesti muissakin lajeissa. Opimme hakemaan tietoa kriittisesti ja perustelemaan antamamme väitteet lähteisiin viitaten. Reflektoimme myös omaa toimintaamme opinnäytetyön jokaisessa vaiheessa, joka auttoi meitä löytämään paremmat työtavat, edistymään vaivattomasti ja oppimaan itsestämme uutta. Yhteistyömme onnistui todella vaivattomasti ja osasimme hyödyntää taitojamme auttaessamme toisiamme.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Vaikka suurin osa kyselyyn vastanneista pitää yleisurheilua tasa-arvoisena lajina ja sukupuolitietoisuuttaan hyvänä, on silti tehtävää sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi. Vain pieni osa vastaajista oli tehnyt jotain sukupuolten tasa-arvoa edistävää toimintaa, joten erityisesti tietoisuuden lisääminen sukupuolten tasa-arvosta ja sen tilasta, tasa-arvoisten toimenpiteiden luominen seuroissa, koulutusmahdollisuuksien lisääminen ja ohjaajan oman toiminnan reflektio ovat keinoja edistää sukupuolten tasa-arvoa.

8.1 Toimenpiteitä tasa-arvon edistämiseksi

Kuten kyselymme tuloksissa ilmeni, erityisesti nuoret ja vähemmän ohjauskokemusta omaavat haluavat puhua enemmän sukupuolten tasa-arvosta seurassaan. Sukupuolten tasa-arvoa edistävässä työssä urheilujärjestöt ja lajiliitot ovat keskeisessä asemassa, sillä ne toimivat esimerkkinä ja pystyvät vaikuttamaan urheilu- ja liikuntaa koskeviin käytäntöihin ja asenteisiin valtakunnallisellakin tasolla (Tasa-arvovaltuutettu 2018, 18.) Tasa-arvoa urheiluseuroissa voi edistää muun muassa laatimalla selkeät häirintää koskevat toimintamallit, kouluttamalla ohjaajia, valmentajia, urheilijoita ja muita toimijoita sekä tarkistamalla vapaaehtoisten rikostaustat. Turvallisen toimintaympäristön rajojen määrittämiseksi on tärkeää luoda avoin ja matalan kynnyksen keskusteluilmapiiri. (Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry 2022.) Olympiakomitean laatiman oppaan mukaan muun muassa vastuuhenkilöistä sopiminen, avoimen ja kunnioittavan ilmapiirin vahvistaminen sekä tietoisuuden lisääminen häirinnästä ovat keinoja ennaltaehkäistä sukupuoleen perustuvaa ja seksuaalista häirintää (Hätinen, Laine, Porras & Ruotsalainen 2019, 8).

Avoin keskusteluilmapiiri mahdollistaisi puhumisen vaikeistakin aiheista, sillä sukupuolten tasa-arvo saattaa olla arka aihe joillekin ihmisille. Yleisurheiluseuroissa nuortenkin ääni tulisi saada kuuluviin antamalla heille puheenvuoroja esimerkiksi seurojen palaverissa ja mahdollisuuksia vaikuttaa päätöksentekoon. Seuroissa olisi hyvä painottaa kaikkien ohjaajien tärkeyttä ja tarjota koulutusmahdollisuuksia kaikenikäisille ohjaajille. Koulutusten tarjoaminen vanhemmillekin ohjaajille

sekä jo pidempään ohjanneille olisi varmasti hyödyllistä, sillä ohjaaminen on jatkuvaa oppimista ja yleisurheilu kuten muutkin lajit kehittyvät jatkuvasti esimerkiksi sääntöpäivitysten myötä.

Ristikarin & Sunin kirjassa Sukupuolena ihminen tarkastellaan muun muassa sukupuolen moninaisuutta, sen historiaa sekä sukupuolinormeja. Heidän mukaansa toisten itsemäärittelyoikeutta voi kunnioittaa käyttämällä toisesta sitä nimeä, jota hän pyytää käyttämään. Ei tulisi olettaa tietävänsä toisen sukupuolta esimerkiksi ulkonäön, äänen tai pukeutumisen perusteella, eikä puhua niin kuin sukupuolia olisi vain kaksi. Toista ihmistä ja hänen yksityisyyttään tulee kunnioittaa, sillä jokaisella on oikeus pitää sukupuolensa ja kehonsa piirteet omana tietonaan. (Ristikari & Suni 2018, 63–64.) On tärkeää huomioida nämä asiat toisia ihmisiä kohdatessa. Esimerkiksi lapsia ohjattaessa voisi välttää käyttämästä termiä molemmat sukupuolet ja puhua kaikista sukupuolista.

Ohjaajan kannattaa miettiä omaa kielenkäyttöään lapsia ja nuoria ohjattaessa. Kuten kyselyssämme ilmeni, osa vastaajista kertoi sukupuolittuneiden sanojen olevan juurtuneita ja niistä olevan vaikea päästä eroon. Sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi ohjaaja voi ottaa selvää tasa-arvoon liittyvästä sanastosta esimerkiksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen nettisivuilta. Ohjaaja voi myös pohtia millaisia esimerkkejä hän mahdollisesti antaa urheilijoista ohjattaville lapsille ja nuorille; tuodaanko Tero Pitkämäki aina esille keihäänheittäjästä puhuessa, vai annetaanko esimerkkejä monipuolisesti myös muiden sukupuolten edustajista.

Sukupuolten tasa-arvon huomioimiseksi seuroissa tulisi välittömästi puuttua mahdollisiin syrjintätilanteisiin. Seurat voisivat esimerkiksi kerätä säännöllisesti palautetta niin harrastajilta, heidän vanhemmiltaan kuin ohjaajiltakin mahdollisten epäkohtien löytämiseksi ja toiminnan kehittämiseksi. Tasa-arvo tulisi huomioida myös seurojen johtotehtävissä tarjoamalla paikkoja kaikille sukupuolille.

8.2 Jatkotutkimusehdotukset

Tasa-arvosta, sukupuolisensitiivisyydestä ja sukupuolineutraaliuudesta löytyi paljon lähteitä, mutta urheilun parissa näitä asioita on tutkittu hyvin vähän. Toimme opinnäytetyössämme esille tärkeimpiä ja ajankohtaisimpia tutkimuksia ja lähteitä, joita löysimme. Opinnäytetöitä ja muita tutkimuksia sukupuolten tasa-

arvosta on tehty esimerkiksi varhaiskasvatuksessa ja nuorisotyössä. Keskustelu tasa-arvosta on nykypäivänä lisääntynyt esimerkiksi lainsäädännön uudistuessa, joten tasa-arvokeskustelua olisi hyvä käydä enemmän myös urheilun parissa. Urheiluseura on kuitenkin paikka, missä monet lapset ja nuoret kohtaavat toisiaan, sosiaisoituvat ja viettävät paljon aikaa.

Jatkossa olisi hyvä nähdä enemmän tutkimuksia sukupuolten tasa-arvosta yleisurheilun lisäksi myös muiden lajien keskuudessa. Ajatusten ja mielipiteiden lisäksi olisi hyvä selvittää millaisia toimintamalleja ohjaajilla ja seuroilla on sukupuolten tasa-arvon kannalta. Olisi tärkeää selvittää enemmän naisjohtajien määrää urheilun parissa ja tutkia, miten eri sukupuolten johtotyylit vaikuttavat seurojen koulutukseen ja toimintaan.

LÄHTEET

Brackenridge, C., Fasting, K. & Sundgot-Borgen, J. 2004. Prevalence of Sexual Harassment among Norwegian Female Elite Athletes Inrelation to Sport Type. Viitattu 30.1.2022 <https://doi.org/10.1177/1012690204049804>.

Hakamäki, M., Jaako, J., Kankaanpää, A. & Turpeinen, S. 2011. Liikunta ja tasa-arvo 2011. Sukupuolten tasa-arvon nykytila ja muutokset Suomessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2011:33. Viitattu 9.2.2022 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75383/OKM33.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Helsingin Kisa-Veikot 2022. HKV:n Nuorisourheilu. Viitattu 26.1.2022 <https://www.hkv.fi/nuorisourheilu>.

Honkonen, T., Immonen, R. & Korhonen, P. 2018. Taitoa ja tunnetta ohjaamiseen. Suomen Urheiluliitto ry. Viitattu 16.12.2021 https://www.yleisurheilu.fi/sites/default/files/taitoa_ja_tunnetta_ohjaamiseen_opas_sul_2018_vedos_sivut.pdf.

Hätinen, J., Laine, E., Porras, K. & Ruotsalainen, S. 2019. Lupa välittää, lupa puuttua – Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä urheilussa. Viitattu 23.3.2022 <https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2019/10/64dcb932-lupa-valittaa-lupa-puuttua.pdf>.

Jyväskylän yliopisto 2020. Yhdenvertaisuuden edistäminen ja syrjinnän torjuminen urheilussa ja koululiikunnassa: sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen näkökulma (PRACT). Viitattu 24.2.2022 <https://www.jyu.fi/sport/fi/tutkimus/hankkeet/preact>.

Karvinen, M. 2021. Toimeksiantaja opinnäytetyöhön. Sähköposti anni.lindroos@edu.lapinamk.fi & inka.ylinen@edu.lapinamk.fi 4.5.2021. Tulostettu 16.12.2021

Kilpailukalenteri.fi 2022. Kilpailukalenteri.fi – sähköinen kisakalenteri. Viitattu 15.12.2021 <https://www.kilpailukalenteri.fi/?cs=0>

Kokkonen, M. 2019. Liikunta ja urheilu – sukupuoleen perustuva ja seksuaalinen häirintä – Mitä siitä tiedetään tutkimuksen valossa? *Liikunta & tiede* 56 1/2019. Viitattu 24.1.2022 https://www.lts.fi/media/liikunta-tiede-lehden-artikkelit/1_2019/lt_1-19_53-57_lowres.pdf.

Kyllönen, M., Laakso, N., Lahti, A., Pusa, S. & Tolvanen, A. Häirintä suomalaisessa kilpaurheilussa. Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry. Viitattu 24.1.2022 <https://suek.fi/wp-content/uploads/2020/09/Ha%CC%88irinta%CC%88-suomalaisessa-kilpaurheilussa.pdf>.

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 8.8.1986/609.

Liikuntalaki 10.4.2015. 390/2015.

Motel-Klingebiel, A., Tesch-Römer, C. & Tomasik, M. 2008. Gender Differences in Subjective Well-Being: Comparing Societies with Respect to Gender Equality. *Soc Indic Res* 85, 329–349. Viitattu 2.2.2022 <https://doi.org/10.1007/s11205-007-9133-3>.

Naisasialiitto unioni ry 2022. Käsitepankki. Viitattu 17.12.2021 <http://tasa-arvoisenvarhaiskasvatus.fi/kasitepankki/>.

Oikeusministeriö 2022. Mitä yhdenvertaisuudella tarkoitetaan? Viitattu 22.12.2021 <https://yhdenvertaisuus.fi/mita-on-yhdenvertaisuus>.

Rauste, O. 2017. Lasten ja nuorten urheilun oikeussäännöt. Helsinki: Tietosanom Oy.

Ristikari, M. & Suni, N. 2018. Sukupuolena ihminen. Helsinki: Tammi.

Sallinen, K. 2020. Jalkapallolla eniten harrastajia - se lyö lätkän, hiihto on alamäessä. Länsiväylä 12.5.2020. Viitattu 1.3.2022 <https://www.lansivayla.fi/urheilu/1791968>.

Seta ry 2021. Sateenkaarisanasto. Viitattu 22.12.2021 <https://seta.fi/sateenkaaritieto/sateenkaarisanasto/>.

Seuratietokanta 2021. Seuratietokanta. Viitattu 15.12.2021 <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrljoiYjIxYjU4OWQtYjVhNi00MDM5LWJiNmMtNjI0MWEzYmNkNjU4IiwidCI6Ijc1MDk0ZjNiLTRIO-DEtNDU5MC04YTZjLTA5ZTNjNDEyMGE3ZCIsImMiOjh9>.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2015. Tasa-arvolaki 2015. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön esite 2015. Viitattu 20.12.2021 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74511/Tasa-arvolaki_2015_2_painos_Julkariin.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2022a. Suomi on sukupuolten tasa-arvon edelläkävijä. Viitattu 2.3.2022 <https://stm.fi/suomi-on-sukupuolten-tasa-arvon-edellakavija>.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2022b. Lainsäädäntö. Viitattu 22.12.2021 <https://stm.fi/tasa-arvo/lainsaadanto>.

Suomen Urheiluliitto 2021. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelma 2021–2023. Viitattu 16.1.2022 https://www.yleisurheilu.fi/wp-content/uploads/2021/10/SUL_yhdenvertaisuus_ja_tasa-arvo_suunnitelma_20212023.pdf.

Suomen Urheiluliitto ry 2020. Suomen Urheiluliitto vuosikertomus 2020. Viitattu 15.12.2021 https://www.yleisurheilu.fi/wp-content/uploads/2021/09/SUL_vuosikertomus_2020_taloustiedot.pdf.

Suomen Urheiluliitto ry 2021a. Suomen Urheiluliitto ry (SUL). Viitattu 15.12.2021 <https://www.yleisurheilu.fi/sul/>.

Suomen Urheiluliitto ry 2021b. Yleisurheilulisenssit. Viitattu 15.12.2021 <https://www.yleisurheilu.fi/seurat/yleisurheilulisenssit/>.

Suomen Urheiluliitto ry 2021c. Ohjaajien ja valmentajien rekrytointi. Viitattu 16.12.2021 <https://www.yleisurheilu.fi/yleisurheilukoulu/ohjaajille/rekrytointivinkkeja/>.

Suomen Urheiluliitto ry 2021d. Koulutus. Viitattu 15.12.2021 <https://www.yleisurheilu.fi/seurat/koulutus/>.

Suomen Urheiluliitto ry 2022. Vastuullisuus yleisurheilussa. Viitattu 21.3.2022 <https://www.yleisurheilu.fi/seurat/vastuullisuus/>.

Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry 2022. Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä urheilussa. Viitattu 26.1.2022 <https://suek.fi/urheilun-eettisyys/seksuaalinen-ja-sukupuoleen-perustuva-hairinta-urheilussa/>.

Suomen Valmentajat. 2015. Esittelyssä: SUL Valmentajayhdistys. Viitattu 15.12.2021 <https://www.suomenvalmentajat.fi/uutiset/valmentajayhteisot-esittaytyvat-sul-valmentajayhdistys/>.

Tasa-arvovaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018. Tasa-arvojulkaisuja 2018:4. Viitattu 24.1.2022 https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kertomus/Documents/K_22+2018.pdf.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2021. Miksi edistää tasa-arvoa. Viitattu 15.12.2021 <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-edistaminen/miksi-edistaa-tasa-arvoa>.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2021. Tasa-arvosanasto. Viitattu 15.12.2021 <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/tasa-arvosanasto>.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022. Tutkimus- ja kehittämishankkeita sukupuolten tasaa-arvosta. Viitattu 21.3.2022 <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tietolahteita/tutkimus-ja-kehittamishankkeita-sukupuolten-tasa-arvosta#Kehitt%C3%A4mishanke%20valta%20ja%20p%C3%A4%C3%A4t%C3%B6ksen-teko>.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 26.1.2022 https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf.

Tyttöjentalo 2021. Sukupuolisensitiivisyys. Viitattu 16.12.2021 <https://tyttojentalo.fi/tyttojen-talo/sukupuolisensitiivisyys>.

Viipurin Urheilijat 2021. Kilpailutoiminta. Viitattu 15.12.2021 <https://www.viipurinurheilijat.fi/harrastus-javalmennusryhmat/kilpailutoiminta/>.

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus. E-kirja. Viitattu 27.1.2022 <https://luc.finna.fi/lapinamk/>, Ellibs verkkokirjahylly.

Vuorio, L. 2021. Suomen Urheiluliiton (SUL) yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn raportti. Viitattu 15.1.2022 https://www.yleisurheilu.fi/wp-content/uploads/2021/10/PDF_SUL_Raportti_052021.pdf.

World Athletics 2022. Yleisurheilun kansainväliset säännöt 2022. Viitattu 4.2.2022 <https://www.yleisurheilu.fi/wp-content/uploads/2022/01/WAn-saannot-2022.pdf>.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta 2015. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta 1.1.2015 alkaen. Viitattu 22.12.2021 <https://www.yvtltk.fi/fi/>.

Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014. 1325/2014.

LIITTEET

Liite 1. Webropol-kysely sukupuolten tasa-arvosta yleisurheilussa

Liite 1 Webropol-kysely sukupuolten tasa-arvosta yleisurheilussa**Liite 1 1(8)****Sukupuolten tasa-arvon ilmeneminen lasten ohjaamisessa yleisurheiluseuroissa**

Olemme kaksi liikunnanohjaajaopiskelijaa Lapin ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä sukupuolten tasa-arvosta yleisurheiluseuroissa. Opinnäytetyömme tarkoituksena on tehdä tutkimus, joka selvittää yleisurheiluohjaajien asenteita, arvoja, mielipiteitä ja käytäntömalleja sukupuolitietoisuudesta sekä sukupuolten tasa-arvosta lapsia ohjatessa. Kysely on tarkoitettu kaikenikäisille, jotka valmentavat ohjaavat 7-17-vuotiaita.

Tämä kysely on täysin anonyymi ja vastaukset näkyvät vain kyselyn tekijöille. Vastaa kysymyksiin rehellisesti. Kaikki kysymykset ovat vapaavalintaisia, joten voit jättää kohtia tyhjäksi, jos et osaa/pysty vastaamaan niihin.

1. Minkä ikäinen olet?

- 14-20
- 21-30
- 31-40
- 41-50
- 51->

2. Missä maakunnassa ohjaat yleisurheilua?

- Ahvenanmaa
- Etelä-Karjala
- Etelä-Pohjanmaa
- Etelä-Savo
- Kainuu

Liite 1 2(8)

- Kanta-Häme
- Keski-Pohjanmaa
- Keski-Suomi
- Kymenlaakso
- Lappi
- Pirkanmaa
- Pohjanmaa
- Pohjois-Karjala
- Pohjois-Pohjanmaa
- Pohjois-Savo
- Päijät-häme
- Satakunta
- Uusimaa
- Varsinais-Suomi

3. Minkä ikäisiä lapsia ohjaat yleisurheilussa? (Voit valita useita)

- 7-10-vuotiaita
- 11-14-vuotiaita
- 15-17-vuotiaita

4. Kuinka kauan olet ohjannut yleisurheilua?

- Alle vuoden
- 1-3-vuotta
- 3-5-vuotta
- 5-7-vuotta
- 7-10-vuotta
- yli 10 vuotta

Liite 1 4(8)

10. Kuinka usein mietit sukupuolten tasa-arvoon liittyviä asioita?

- Päivittäin
- Viikottain
- Kuukausittain
- Harvemmin
- En koskaan

11. Oletko huomannut yleisurheilun parissa puhuttavan koskaan sukupuolten tasa-arvosta, esimerkiksi muunsukupuolisten harrastusmahdollisuuksista?

- Kyllä olen
- En ole
- En osaa sanoa

12. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, tarkenna tähän halutessasi

13. Koetko, että yleisurheiluseurassanne pystyy puhumaan sukupuolten tasa-arvosta avoimesti ohjattaville lapsille sekä muille ohjaajille/seuran toimijoille?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Liite 1 5(8)

14. Haluaisitko sukupuolten tasa-arvosta puhuttavan enemmän seurassasi esimerkiksi ohjaajapalaverissa tai koulutuksissa?

- Kyllä
 En
 En osaa sanoa

15. Oletko huomannut ohjaushistoriasi aikana kehitystä asenteissa ja käytänteissä sukupuolten tasa-arvoon liittyen?

- Kyllä
 En
 En osaa sanoa

16. Voit halutessasi täydentää edellistä vastaustasi tähän

Sukupuolineutraalius on termi, joka ei erittele sukupuolta tai niiden välisiä eroja. Termiä käytetään kuvaamaan kaikille sukupuolille soveltuvaa asiaa, esimerkiksi sukupuolineutraaleja wc-tiloja. Sukupuolineutraalius voidaan käsittää joskus myös sukupuolisokeutena, joka tarkoittaa sitä, että sukupuolten välisiä eroja ei oteta lainkaan huomioon. (Thl 2021)

Liite 1 6(8)

**17. Oletko valmis muuttamaan omia käytänteitäsi tilanteen vaatiessa?
Esim. vanhempien tuodessa esille toiveen sukupuolineutraalien sanojen
käytöstä lapsia ohjatessa**

- Kyllä
- En
- Tilanteesta riippuen
- En osaa sanoa

18. Voit halutessasi perustella edellistä vastaustasi tähän

**19. Pitäisikö mielestäsi lapsia ohjata yleisurheilussa eri tavalla
sukupuolen takia?**

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

20. Voit halutessasi perustella edellistä vastaustasi tähän

**21. Käytätkö ohjatessasi sukupuolittuneita sanoja tai ilmaisuja (esim.
naisten punnerrus)**

Liite 1 7(8)

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

22. Voit halutessasi antaa edellisen vastauksen esimerkkejä tähän

23. Jaatko ohjattavat lapset mielummin tyttö-poikaryhmiin vai sekaryhmiin harjoituksissa?

- Tyttö-poikaryhmiin
- Sekaryhmiin
- Ei väliä
- En osaa sanoa

24. Voit halutessasi perustella edellistä vastaustasi tähän

25. Oletko kohdannut ohjatessasi tilanteita, joissa olisit tarvinnut lisää sukupuolitietoisuutta?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Liite 1 8(8)

26. Voit halutessasi täydentää edellistä vastaustasi tähän

27. Oletko itse tehnyt jotain sukupuolten tasa-arvoa edistävää toimintaa yleisurheiluseurassasi, esimerkiksi puhunut sukupuolten tasa-arvosta ohjaajapalaverissa?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

28. Jos vastasit kyllä edelliseen kysymykseen, koetko mielipiteelläsi olevan merkitystä ja siihen on reagoitu myöhemmin?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

29. Jos haluat tehdä tai olet jo tehnyt seurassasi jotain sukupuolten tasa-arvoa edistävää, voit halutessasi kertoa siitä tässä tarkemmin

30. Vapaa sana
